

8.)

7
6
5
4

ti

ու.

գ.

հո.

եր.

ու.

.)

ա.

հ.

ն.

ու.

8.

ն.

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԱՅԴԱԲԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՇՈՆԱԿԱՆ, ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՄԱՏՈՐ ԿԶ.

Կ. ՊՈԼԻՍ ԱՊՐԻԼ 19, 1913

ԹԻՒ 16

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Լուծելի խնդիրներ ՎԵՐ. Ա. Պ. ՇՄԱՌՆԵԱՆ . 361

ԽՄԲԱԴՐԱԿԱՆ

«Բիզանդիոն»ի 5,000 քուէակը 363

Լաւ խօսեցիք ողջեւումն վրայ 363

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

«Մեկրի ըրեք այդ ֆարը» ՎԵՐ. Մ. Կ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ . 365

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

Ներածութիւն Առ Կողոսսացիս Թուղթին ՎԵՐ. ԱՐՔԶԸՐ Գ. ՐԱՅԸՆ . 367

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Հանելի կիրակիներ տրայոյց հետ 369

ՏՂԱՅՈՅ ԷՋԸ

Կաղ Իշխանիկը ՄԻՍՍ ՄԻՒԼԸՔ ՔՐԷՅՔ . 370

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Շարա՞ք քեւի խաչարարի ՎԵՐ. Կ. Յ. Յ. ՍԻՆԱՆԵԱՆ . 372

Մարգարանի խաչերու Քիկի

Սփռլ վարժարանը ՍԻՍ ԱԼԻՍ Պ. ՔՈԼՏՈՒԷԼ . 374

Նշխարներ մեր դիտարանին «ԱՒԵՏԱԲԵՐ»Ի ԴԷՏԸ . 376

Հայ կեանքը Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ . 378

ՄԵՐ ԳՈԼԷՃՆԵՐԸ

Եփրատ եւ Սք. Պողոսեան գոյհաներէ յարեր 380

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ 381

ՀԱՏԸ 40 ՓԱՐԱ

ՔԷՇԻՇԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ, ՄԱՀՄՈՒՏ-ՓԱՇԱ

ՔԻՒՐՔՃԻ ԽԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

اورده‌دار هفته‌لق غزته — در سعادته بايبل هاوسده — مدير مسئول - صمويل ق. هاروتيونيان

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Խմբագիր՝ ՎԵՐ. ՏՐ. Ֆ. ՈՒ. ՄԷԲԱԼԼՐ

Պայտը Հառու, Կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER AN ARMENIAN WEEKLY

EDITOR REV. F. W. MACALLUM. D. D.

American Bible House, Cons/ple., Turkey

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	
Տարեկան Բաժնեցի	40 Դահեկան
Ամերիկայի համար	2 Տոլար
Անգլիայի	8 Շիլին
Ուրիշ երկիրներու համար	10 Ֆրանկ
Ձեռքի՝ հասը 40 փարա	
Ծանուցման գիները չսփառու	

TERMS		
An. Subscrip.	Ps.	40
U. S. A.	\$	2
England	Shils.	8
Other countries	Frs.	10
—o—		
Single Copy 40 Paras		
—o—		
Advertising rates on application		

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴԵՐ

Մեր յառաջիկայ բացառիկ թիւը, որ 32 էջերէ պիտի բաղկանայ, պիտի նուիրուի մեծ մասով Զատկական յօդուածներու:

Թերթիս ներկայ տարուան առաջին, հինգերորդ և վեցերորդ թիւերը սպառած ըլլալով՝ կը խնդրուի ամէն անոնցմէ, որոնք պէտք չունին այդ թիւերուն, ղրկել խըմբագրութեանս, որ պատրաստ է ուղղուած ուրիշ որեւէ թիւ մը ղրկել անոր տեղ:

Ծնողքներու, վարժարանաց տնօրէններու և կիրակնօրեայ Դպրոցներու տեսչութեանց մասնաւոր ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք մեր ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՄԱՆԿԱՆՑԻՆ վրայ և կը սպասենք որ հաճին ամէն ջանք ընել զայն աւելի տարածելու համար: Տարեկան բաժանորդագիրն է ամէն տեղի համար 6 դահ. արծաթ: Եթէ մէկ հասցէի 15 օրինակ ղրկուի՝ խրաքանչիւր օրինակը 5 դահ. հաշուելով միայն 75 դահ. կը պահանջուի: Իսկ 1 Օսմ. ոսկիի փոխարէն, նորէն մէկ հասցէի, 25 օրինակ կը ղրկուի:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ 42.

Կ. ՊՈԼԻՍ ԱՊՐԻԼ 19, 1913

ԹԻԻ 16

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՒԾԵԼԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՎԵՐ. Ա. Պ. ՇՄԱԽՈՆԵԱՆ

Հաճախորդներ կը մօտենայ

Մեր ընթերցողները ուրախ պիտի ըլլան երբ ըսենք թէ հաշտութիւնը աւելի մօտ է այսօր քան անցեալ շաբթու։ Պուլկարիա և մեծ տէրութիւնները համաձայնութեան մը եկած են, կ'երեւի, Եւրոպական թուրքիոյ նոր սահմանադրին մասին, որ պիտի երկարի Միտիայէն Մուրատը և անկէ ինչո՞ւ մօտ կ'էն մը։ Այսպէսով թրակիոյ «հողային հարցը» կրնայ լուծուած համարուիլ, տարուր միւս հողային հարցին այն երկրին մէջ որուն անունն անգամ հարց մը եղաւ չորսիւ աշխարհագրութեան հնարիչներու։ Կողմնորոշ խնդիրը պիտի լուծուի Լոնտոնի մէջ, իսկ տուգանքի կամ հանրային պարտուց խնդիրը Փարիզի մէջ։ Նաեւ ցոյցը և Անթիպարիի մեծապետը պաշտօնէն շարունակելով հանդերձ համարաշին եւրոպա կը փորձէ լուծել Շքոտրայի խնդիրը, Նիքոլա թագաւորին խոտտանալով հողային և դրամական փոխարինութիւններ։ Չանալորեան վեհապետը առաջադրուած աւելի երկայնամիտ պիտի գտնուի գետազանցներուն հանդէպ երբ փոխարինութեան մասին լանակցելու երթան իրեն։ Եթէ մինչեւ բանակցութեանց վերջանալը Շքոտրան ինկած չըլլայ, պատճառ չկայ անշուշտ որ ուրիշ հողեր և կլորիկ գումար մը մերժուին աճապարանօք։ Կ'ըսուի թէ Ալպանիոյ հիւսիսային և արեւելեան սահմանները որոշուած են արդէն, կը մնայ միայն հարաւէն չափ մը գնել նորածին երկրին և թողուլ որ ապրի «անկախ» այն իմաստով որով կը հաւ-

կրնան այդ բանը վիէննայի մէջ։ Այս բոլոր նշաններէն դատելով իրաւունք ունինք պնդելու թէ անցեալ շաբթուին ի վեր հաշտութիւնը աւելի մօտեցած է ճիշտ մէկ շաբաթուան չափով։

Գաւառեայի կողմէն կարգ

Կան սակայն ուրիշ խնդիրներ որոնց վրայ անցնող շաբաթները օրուէ աղղկեցութեան չեն ընել կարծես։ Օրինակի համար Արեւելեան Անատոլիի հողային հարցը։ Տարիներ առաջ յանձնախումբ մը ընտրուիլ սկսաւ որ տեղին վրայ պիտի լուծէր այս խնդիրը, իրաւունք ունեցողները և չունեցողները հաւաստարարէս դէպքերու բարի նպատակաւ։ Ըստ Թաւրիսի Էփեսարի, այդ յանձնախումբը բնարուելու վրայ է և ի մօտոյ ճամբայ պիտի ելլէ։ Ահա խնդիր մը որուն համար ժամանակը խնդիր չէ։

Երուսաղէմի Պատրիարքը պիտի բնաւորի

Երուսաղէմի Պատրիարքական ընտրութեան խնդիրն ալ այս կարգէն է։ Ամէն մարդ կ'ընդունի թէ անհրաժեշտ է օր առաջ ի գլուխ հանել այդ կարեւոր դժուր, կը մնայ միայն պատրաստել հօթանունն ցանկ մը և ընտրութիւնը կատարել։ Բաց ի դուր կը թաւային շաբաթները, անոնց համար որ հօթանունն ցանկը պիտի պատրաստեն՝ մուրաւորները կրնան կեցած նկատուիլ, որքան կախուած է անշարժ հորիզոնին վրայ և, եթէ երբեք չարժի, պիտի փորձուի եւս գտնաւ գէտ ի իր ծագած տեղը։ Հիմաուրց Արեւելքի մէջ ժամանակը կորուցեցուցած է իր նշանակութիւնը և դժուր կը ուղարկեն յաւիտենականութեան։ Այն խնդիրները որ ինքզինքնին չեն կրնար լուծուիլ՝ կըրնան կազմալուծուիլ կամ անլուծելի մնալ։ Միայն թող մեկ անհանդիստ չընեն։

ԹԻՒ 17

Իսկ եթէ կան տակաւին այնպիսիներ որ կը սիրեն զբաղիլ խնդիրներով, անոնց համար նորանոր խնդիրներ չեն պահիր: Մեր կլլմային մէջ եթէ խնդիրները դիւրին չեն մեռնիր՝ շատ արագ կ'աճին սակայն: Առէք, եթէ կ'ուզէք, թիւ 17 լրտեսի խնդիրը: Ասկէ աւելի տարօրինակ, բազմակողմանի, ճիւղաւորեալ, կարծր և անմարտելի խնդիր կարելի չէ երեւակայել: Խնդիր մը՝ որ ամէն քայլին նոր խնդիր մը կը ծնի: Շարաթներէ ի վեր Աղգային ժողով, Վարչութիւն, մամուլ և քիչ թէ շատ զրեթէ ամէն Հայ այս խնդրով կը զբաղի և տակաւին խնդիր է թէ խնդիրը ի՞նչ է: Ե. Շիրինեան էֆ. կը կարծուի ըլլալ հայրը կամ դէթ կնքահայրը այս խնդրին: Ըսուեցաւ թէ կասկած կայ որ լրտես մը, որ 17 թիւ կը կրէ, Պատրիարքարանի գաղտնիքներ ծախած է Բէշիտ պէյի. հիմա նայեցէք թէ ի՞նչ անելի մէջ ինկած ենք: Շիրինեան էֆ. որոշ ամբաստանութիւն մը ունի՞ թէ ոչ՝ խնդիր է: Վարչութիւնը այս մասին տեղեկութիւն ունէ՞ր թէ ոչ. խնդիր է: Պատրիարքարանը վաճառելի գաղտնիքներ ունի՞ թէ ոչ. խնդիր է: Որեւէ թուղթ դուրս ելած է թէ ոչ. խնդիր է: Լըրտես մը գոյութիւն ունի՞ թէ ոչ. խնդիր է: Այդ լրտեսը 17 թիւ կը կրէ՞ թէ ոչ. խնդիր է: Եզրակացութեան մը յանդէլու արամաղիր մարդ չկայ. դեռ ծայրն ենք ծրարոց. տակաւին նոր սկսանք տաքնալ գործին վրայ. ողջ մնացողները պիտի տեսնեն թէ ո՛ւր պիտի վերջանայ գործը եթէ երբեք վերջանայ:

Պարմանի խնդիրը

Ի՞նչ է արդեօք պատճառը այս երեւոյթներուն: Եթէ կարող ըլլանք հասկնալ թէ ինչո՞ւ անլուծելի կը մնան այս և ասոնց նման բազմաթիւ հարցեր, թերեւս դժուար չըլլայ դարման մը գտնել մեր այս վիճակին: Հարկ չկայ, կարծենք, որ մեր բոլոր խնդիրները խնդիր մնան մինչեւ օտար բանակներ դան փոթորկելով և լուծեն զանոնք:

Նախ դարմանելու է մեր Արեւելեան դանդաղութիւնը և յետաձգելու հակամիտութիւնը, ինչ որ կրնանք վաղուան թողուլ՝ չենք յաժարիր այսօր ընել. չըջենք այս կանոնը: Յետոյ դարմանելու է խտրելի և անարարի դրութիւնը: Ասանց աջ ու ձախ նկատումի, որոշ

սկզբունքներու համեմատ անօրինել և վերջացնել սովորելով պիտի կրնանք կարգ մը խնդիրներ վերցնել սեղանի վրայէն:

Բայց ասոնցմէ աւելի ուշադրութեան արժանի է արեւելեան հոգեբանութիւնը որ բեղմնաւոր կ'ընէ խնդիրները և արգելք կ'ըլլայ անոնց լուծման: Կասկածի և յոռետեսութեան մթնոլորտին մէջ ամէնէն անհշտն դէպքերն անդամ կը կորսնցնեն իրենց իսկական էութիւնը և ահարկու համեմատութեամբ խնդիրներ կ'ըլլան: Ինչո՞ւ չլուծուի հոգային հարցը. ի՞նչպէս լուծուի երբ ոչ կառավարութիւնը վստահութիւն ունի ժողովրդեան վրայ և ոչ ժողովուրդը կառավարութեան վրայ, ոչ Քուրդը Հայը կը ճանչնայ և ոչ Հայը Քուրդը: Ի՞նչ պէս ընարուի Երուսաղէմի Պատրիարքը երբ եօթնամուն ցանկը պատրաստողները կը կասկածին ընտրողներուն վրայ և ընտրողները՝ ցանկը՝ պատրաստողներուն վրայ: Ի՞նչպէս վերջանայ 17 թիւ լրտեսի խնդիրը երբ ամէն խօսք կասկածով կը խօսուի և կասկածով կը լսուի: Եւ 1-17 թիւ և անկէ աւելի թիւով լրտեսներու խնդիրը մնայուն ու անվերջանալի մղձաւանջ մը պիտի ըլլայ ազգին վրայ, քանի որ միշտ իրական և երեւակայական լրտեսներով և լրտեսներու պաշտպաններով չըջապատուած կը կարծենք ինքզինքնիս:

Կարելի չէ՞ արդեօք թօթափել կասկածի և յոռետեսութեան լուծը և աւելի ազատ շունչ մը առնել և աւելի առողջ կեանք մը ապրել: Եթէ Թուրք և Քրիստոնեայ, Քուրդ և Հայ և մանաւանդ Հայ և Հայ փոխադարձ վստահութեամբ և յարգանքով, ճշմարիտ անկեղծութեամբ և սիրով իրարու մօտենանք, շատ ու շատ խնդիրներ պիտի յաջողինք լուծել ի չա՛հ երկրին և ազգին՝ առանց օտար բանակներու և որսառող թնդանօթներու միջամտութեան:

Փիտութեան հիմն է հաւատք և վախճանը՝ ճշմարտութիւն: Այլ փոխութիւններ անխոնջ խուզարկութեան հետեւանքն է քիմիարանութեան ճշմարիտ գիտութիւնը:

Հաւատքը մարդը ընդունակ կ'ընէ ամէն ճշմարտութեան:

Ճշմարտութիւնը համընդհանու համար, հաւատք հարկ անհրաժեշտ է: Ամէն գիտ հաւատքի մը ծնունդն է:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

«ԲԻԻԶԱՆԴԻՈՆ»-ի 5,000 ԹՈՒՆԱԿԸ

Թէեւ քիչ մը ուշ է, հը փափաքինք մենք եւս միանալ անոնց որ մեր յարգելի պաշտօնակիցը, Բիզանդիոն, չնորհաւորեցին իր հինգ-հազարերորդ թիւը հրատարակելուն առիթով: Առեաքերի ներկայ թիւը իր իբր 3,400-ըն է 66ամեայ գոյութենէն ի վեր: Եթէ փոխանակ չարթաթերթի օրաթերթ եղած ըլլար Առեաքեր, հիմա 20,000 թիւը պիտի կրէր: Ուստի մեր առ Բիզանդիոն չնորհաւորութիւնները խորին և անկեղծ ըլլալու հանգամանքներէն զատ ունին նաեւ այն բոլոր յարգը, որ կը բխի սա առաւելութենէն թէ Առեաքեր, որչափ գիտենք մենք, ամէնէն հին Հայաթերթն է Թուրքիոյ մէջ և բացառութեամբ Բազմալիայի (հիմնադր 1843ին) ամէնէն հինը բովանդակ աշխարհի մէջ:

Հայ օրաթերթերու մէջ Բիզանդիոնի գիրքը կը նմանի, ըստ մեզ, անոր զոր Թայքն ունի Անգղիոյ միւս թերթերուն հետ բազմաամամբ: Այս ըսել չէ թէ լաւագոյնն է ամէն նկատմամբ, այլ թէ հեղինակութեան և ազդեցութեան եղանակները մը կը գրաւէ ազդին կեանքին մէջ: Թայքնի տեսութիւններէն բոլորովին տարբեր տեսութիւններ ունեցողներ իսկ չեն կարող անտեսել թէ ի՞նչ կ'ըսէ Թայքն: Բազմալիան ի՞նչ կ'ողմ ալ պաշտպանէ կամ հարուածէ, հանրութիւնն ապահով է թէ անոր բոլոր լուրերը անկողնաւալութեամբ և առանց նախապաշարման պիտի արուին, և թէ ներքին ու արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ յանձնարարութիւնները միշտ հետաւետութեամբ և կորուստութեամբ պիտի յատկանշուին: Անկարելի է չափազանց դնահատել ազդեցութիւնը զոր Բիզանդիոնի պէս թերթ մը ի զործ կը գնէ ազգային կեանքի մէջ: Զայն կանոնաւոր կերպով և ուշագործութեամբ կարգաւ ինքնին դատարարակութիւն է: Ուստի կ'ուրախանանք բոլոր բարի ծառայութիւններուն համար զորո Բիզանդիոն մատուցած է, և անկեղծօրէն կը բաղձանք որ Աստուծոյ օրհնութեամբ յաջողի այսուհետեւ աւելի իսկ օգտակար ըլլալ քան զոր եղաւ մինչեւ յարդ:

Շատ անգամ ցաւած ենք որ Բիզանդիոնի և ուրիշ Հայ թերթերու իսկապէս դիւանագիտավայել յօգուածները այնքան քիչ կը ներկայացունին այս պետութեան Թուրք բնակիչներուն: Թուրք թերթերն առ հասարակ ոչինչ կը պարունակեն այնքան ընդարձակ հմտութեամբ և միեւնոյն ժամանակ այնքան խորին ու անողջ տեսութիւններով՝ այս երկրի այլադան ցեղերու կամ ժողովուրդներու պէտքերուն ու ընդունակութիւններուն նկատմամբ: Շատ ցանկալի է որ արգիւնաւոր կարգադրութիւն մը ըլլայ մեր Հայ խմբագիրներէն ու հրապարակագիրներէն լաւագոյններուն տեսութիւնները Թուրքերէնի թարգմանելու և Թուրքերուն մէջ տարածելու համար:

Այս քանի մը խօսքերուն վերջ տալու պահուն չենք կրնար մեր խորհուրդները և իդէները աւելի լաւ արտայայտել ուրիշ կերպով քան կրկնելով ինչ որ վեհ. Կաթողիկոսը այնքան պատշաճօրէն բաւ գրական մշակներու նկատմամբ, որոնց «հայրն բնթերցողք մատենից և լրագրաց» որոնցմէ «ախկաղեն ճշմարիտ նկարագիրս երեւութից և զճգրիտ բացատրութիւնս նոյնի, հաւատան և հետեւին ամենայն ասացելոցն»: Ասոնց կ'ըսէ Ն. Վեհափառութիւնը. «Արդ, աղաչեմք զԱմենակաւորոյն Աստուծոյ, զի գուք լցեալ պայծառ իմաստութեամբ, լի ազգասիրութեամբ, լինիցիք քարոզիչք ճշմարտութեան և առաջնորդիցէք զժիտս ժողովրդեան ի բարին և ի քաղաքակրթութիւն»:

ԼԱՒ ԽՕՍԵՅԷՐ ՈՂՋԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Երբ մէկը մեռած է, սովորութիւն է լաւ խօսիլ անոր վրայ: «Մեռեալներուն վրայ ոչինչ բայց միայն բարի բաներ խօսեցէք» կ'ըսէ Լատինական առած մը, որ հաւանօրէն իր նմանակները կամ համագոյններն ունի չառ ուրիշ լեզուներու մէջ: Այս սովորութիւնը լաւ բան է, և ազգի մը յառաջգիտութիւնը զարգացման ու քաղաքակրթութեան մէջ կրնայ մեծ չափով մը հասնել այն առաջնանէն ուրով այս կանոնը կը յարգուի անոր մէջ: Աստուծոյ օրհնութեամբ յաջողի այսուհետեւ աւելի հանգամանքները տեսնելու կարողութիւնը ճարտարական իր դմայելի բարգաւաճումով

նշանաւոր արդի քաղաքակրթութեան հիմն է փոխադարձ վստահութեան սկզբունքը, առանց որու անհնարին է միարանական աշխատութիւն: Վստահութիւնն ալ իր կարգին, արդիւնք է մարդոց վրայ տեսնուած պարկեշտութեան, հաւատարմութեան և կարողութեան այն յատկութիւններուն որոնք իրենց իսկ բնութեամբ կ'արթնցնեն ու կ'աբաբարացնեն ուրիշներու կողմէ իրենց հանդէպ տածուած զգացումները: Ուստի որ որ մարդկային ընդարձակ կազմակերպութիւններ կը գտնուին առեւտուրի, արտադրութեան, հետազոտութեան, բարեփոխութեան և այլ ուեւ հասարակաց նպատակի մը գործադրութեան համար, պիտի տեսնուի թէ հոն քաղաքակրթութիւնն յառաջացած է, վասն զի մարդիկը մշակած են ոչ միայն իրենց անձնական լաւ յատկութիւնները, այլ և ուրիշներու լաւ յատկութիւնները տեսնելու իրենց կարողութիւնը: Այդ մարդիկը վստահելի պիտի ըլլան իրենց կարգին և պիտի վստահին իրենց քաղաքակրթութեան կամ երկրացիներուն: Ուր որ այս փոխադարձ վստահութիւնը կը պակսի, քաղաքակրթութիւնը կ'ըլլայ խոնարհ վիճակի մէջ, ո՛րքան ալ զովուին մարդիկ իրենց մեռնելէն ետեւ: Նշաններ չեն պակսիր ցոյցնելու համար թէ Թուրքիոյ մէջ մեր մեծ պէտքերէն մին է մարդոց նկարագրին աղէկ կողմը տեսնելու ունակութիւնը մշակել և այդ աղէկ կողմը յիշատակելու համար չսպասել մինչև որ մահը տանի մեր բարեկամները:

Առաջին և էական բանն է հարկաւ մեր սեփական նկարագրներուն աղէկ կողմը զարգացնել: «Մարդներուն ամէն բան մարդու է», եթէ մէկը զլիաւորապէս զբաղած է աշխարհի կամ մարդոց չար կամ թիւր բաները տեսնելով, յիշելու է, կամ պէտք է յիշեցնել անոր, թէ ինք իր անձին դէմ կը խօսի երբ ուրիշներու դէմ կը խօսի, թէ իր իսկ կեանքին ներքին վիճակը կը մատնէ: Բարութեան մէջ զարգացող մարդը առաջինը կ'ըլլայ ուրիշներու վրայ բարութեան նշաններ տեսնող ու ողջունող:

Ողջներու վրայ լաւ խօսելու պահուն անհրաժեշտ է չղոյճորթութիւն ընել: Արդարեւ ինքզինք յարգող ոչ մէկ անձ կարող է ուրիշներ չղոյճորթիլ կամ ուրիշներու չղոյճորթութիւնն ընդունիլ: Երանի թէ՞ ձեռնհաս մէկը

ուսումնասիրէր սա հարցը թէ չղոյճորթութիւնն ի՞նչ դեր խաղացած է Թուրքիան իր արդի ցաւալի վիճակին բերելու մասին: Բայց այս անիծեալ բանը չգտնուիր լոկ կուսակարանէն չըջանալներու մէջ: Անպակաս է առեւտուրի և ընկերութեան, զպրօցի և նոյն իսկ եկեղեցիի մէջ, բայց ուր որ կայ, զգուշի է և նուստացուցիչ: Շղոյճորթութիւնը վանեցէք ձեր կեանքէն, անմիջական ի՞նչ չափ ալ թուի բերել ձեզի:

Ուրիշներու վրայ աղէկ բաներ տեսնելու և գնահատելու կարողութիւնը այնքան դիւրին չէ որոնք ալ պահել որքան անոնց թիրութիւնները ցոյց տալու կարողութիւնը: Բայ ի ծառայութեանն ու քաջակերութեանն իսկ զոր մեր բարեկամներուն կրնանք մատուցանել՝ ի սրտէ գնահատելով անոնց նկարագրին մէջ գտնուած ամէն բարի բաներ, լիովին կ'արժէ որ բուն մեր զարգացման համար մշակենք մանաւանդ գնահատելու քան խնդրելու ունակութիւնը: Այս մասին զգուշութեամբ հսկենք մենք մեր վրայ, հասկնալու համար թէ ի՞նչ տեսակ ունակութիւն կազմած ենք: Մարդուս բոլորովին կարելի է, առանց զգալու, ուրիշներու վրայ խորհելու և խօսելու շատ վնասեցուցիչ սովորութեան մը մէջ խնայել:

Բանի մը ուղղութիւններ կան, որոնց մէջ աւելի քան ուրիշներու մէջ փոփոխութիւն անհրաժեշտ է այս մասին: Շատ ընտանիքներ զփրախտ են լոկ սա պատճառով որ այդ և կին իրենց սովորութիւն ըրած են իրարու վրայ պակսութիւն գտնել բոլորովին անկարելորդ մէկ երկու փոքր բաներու մէջ, որոնք սակայն այնքան ուշադրութեան ենթարկուելով տեսողութենէ հեռի պահած են ամէն ուրիշ բան: Ծնողներ յաճախ կը հետամտին իրենց զաւակներուն պակսութիւնները տեսնել և չարունակ անոնց վրայ խօսիլ՝ ամէն բարի բան անտեսելով: Երբեմն ալ կը պատահի որ զաւակներ նոյն ընթացքը կ'ունենան իրենց ծնողներուն հանդէպ: Ուսուցչի և աշակերտի միջև յարաբերութիւնը, փոխանակ փոխադարձաբար ներշնչիչ ըլլալու, չարափոխուելով ոխի և առեւտութեան կը վերածուի՝ սոսկ սա պատճառով որ ուսուցիչը իր աշակերտներուն նկարագրին անհաճոյ կողմին վրայ կը կեդրոնացնէ ամբողջ իր ուշադրութիւնը: Եկեղեցիին մէջ շատ վնաս

առաջին և հաջորդական և այսպիսով որ մերթ Ընդ մերթ կը զլացուի գնահատական խօսք մը, որ շատ լաւ կընար խօսուիլ: Բոլոր այս պարագաներուն և դեռ ուրիշ շատ պարագաներուն մէջ որ կընային յիշուիլ՝ ժամ է այլևս որ սկսինք ողջերուն վրայ լաւ խօսիլ, ոչ միայն իրենց ուղղակի, այլ և անոնց չուրջ գտնուողներուն: Թող այդքան ու կիներ զանց չընեն առջեւ ու գնահատական խօսքեր խօսիլ իրարու վրայ և իրարու: Մի վայրէջք թէ ձեր զաւակները կ'աւրէք՝ զէթ երբեմն գտնուող և գտնուող բառ մը ուղղելով իրենց: Թող աղայք յիշեն թէ ո՛րքան քաջալերութիւն կ'ընեն իրենց ծնողներուն մատուցանել հնարակալութեան և յարգանքի արտայայտութիւններով: Դպրոցի և եկեղեցիի, ընկերութեան ու հրապարակի մէջ ջանադիր բլլանք ողջերու վրայ լաւ խօսելու ունակութիւնը մշակել: Ինչո՞ւ չար խօսինք ուրիշ անձի վրայ:

Մեր մեղադրանքներուն յիշատակը հուշարական է և պէտք է որ յաւիտեան յիշուին անոնք: Սակայն շատ անգամ ողջերու վրայ խօսուած գնահատական բառ մը շատ աւելի օգտու կ'ընէ քան գտնուող հաղորատալի բառեր այնպիսիներու ուղղուած որոնք մարդկային ձայներու հասողութեան սահմաններէն ի սպաս չուած են:

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

“ՄԵԿԴԻ ԸՐԷՔ ԱՅԴ ԲԱՐԸ”

(Յովն. ԺԱ. 39)

ՎԵՐ. Մ. Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ, ՆԻԻ-ԵՈՐՔ

(Շար. նախորդ քիւն և վերջ)

Գիտութեան նպատակը տիեզերքին թաքուած օրէնքները ի լոյս բերել է: Մենք հնարելու կարողութիւն չունինք, բայց գտնելու կարող ենք: Աստուած մեզի այնքան արագապէս կը յայտնէ՝ որքան մենք կը յօժարինք իրեն գործակցելու: Բնութիւնը լեցուն է կենդանի ոյժերով որ քարը վերցնող մարդուն կը սպասեն յարութիւն առնելու համար: “Մէկզի բլլէք այդ քարը” կը հրամայուի Բնութեան ամէն ուսանողի, և ամէն հնազանդող՝ նորահոր գիւտերով կը վարձատրուի: Քար մը կը վերցուի՝ ահա տակէն ձգողութիւնը կ'ելլէ: Ուրիշ քար մը, և երկարակամութիւնը կ'ար-

թընայ: Երբորդի մը տակէն բառիւմը զլուխ կը վերցընէ: Այսպէս եղած է բնական գիտութեան պատմութիւնը:

Միեւնոյն սկզբունքը կը տիրէ բարոյական աշխարհին մէջ ուր մարդուն Աստուծոյ հետ գործակցութիւնը անոյց գիտակցութեան ձեւը կ'առնէ: Աստուծոյ հնարաց այն գործողութիւնը՝ որ Աստուծաձայնական լեզուով փրկուածութիւն կը կոչուի, հողիներուն մէջ իրագործում կը գտնէ այն պայմանով որ մարդը Աստուծոյ գործին մէջ իրեն ինկած բաժինը յօժարակամ կատարէ:

Հարկաւ աւարկայական փրկագործութեան մէջ մարդը մտն չկրնար ունենալ: Գրիտոս աշխարհ կու գայ, ինքզինքը մարդուն հետ կը նոյնացնէ, կամքովը յայտնութիւններ կ'ընէ, մահուան պատարագովը փրկագործութիւն մը կը կատարէ, մեր հոգեւոր ճակատագիրը չօշտիող այն հրաշալի գէպերուն մէջ խորհրդակցութեան կամ մտնակցութեան բաժին չհանուցաւ մեզի: Երբ Յիսուս իր երկնաւոր Հօրը կամքը կատարած բլլալու գտնուակութեամբը “Կատարեալ է” բացազանչութեամբ խաչին վրայ հողին աւանդեց, իրաւ կատարեալ էր մեր փրկութիւնը, այսինքն Աստուած իր բաժինը անթերի կատարած էր:

Յաւելուածական գործողութիւն մը, դաւախ, դեռ մնաց որ իւրաքանչիւր մարդուն գործակցութիւնը կը պահանջէ: Պէտք է Աստուծոյ տուրքը անձին իւրաքանչիւր իրաւունքով փրկագործութիւնը անձնական փորձառութեան վերածուելու է: Աստուած, ամենակարող բլլալով հանդերձ, առիկա մեզմէ անկախարար ընելու անկարող է: Յիսուս առանց ինձի կրնայ ծնանիլ Բեթլէհէմի մէջ, իմ մէջս չկրնար: Իրեւ Փրկիչ խաչին վրայ իմ տեղս կը մնանի, բայց այդչափով ևս մեզքին մեռած չեմ բլլար: Յարութեամբ կընայ գերեզմանին յաղթանակ տանիլ, բայց իմ Ղազարոս-հողի հողին տակը կը մնայ ցորչափ ետ մերժեմ քարը մէկզի բլլել:

Առաքեալներէն մէկը մարդը “յանցանքներու ու մեղքերու մէջ մեռած” կը կոչէ: Ասիկա հինգստ մատուածարանական գաղափար մը թող չկարծուի: Թերեւս որ մը մեղքին պատմական ծագմանը մասին նոր տեսութիւն մը որդեգրուի, բայց անոր բնութեանը մասին նոր բան մը երեւան եկած չէ: Մեղքը բարոյական

մահ կը նշանակէ : «Շնչաւոր մարդը» թաղուած Ղազարոս մ'է : Մեղքի մէջ ապրող մարդը Աստուծոյ և հոգեւոր բաներու մասին այնքան անտարբեր ու անգէտ կ'ըլլայ որքան գիտէր իր պատանքին և դադաղին մասին : Ասանկ հոգի մը ինքզինքը աւելի բարձր վիճակի մը փոխադրելու անկարողութեան դատաւարատեւած է : Եթէ պիտի փոխուի, այլակերպող զօրութիւնը դուրսէն դալու է : Գերեզմանին վրայ արարչական խօսք մը արտասանուելու է :

Զմոռնանք որ այս նոր արարչադարձութեան սլայման դրուած է մարդուն յօժար գործակցութիւնը : Գրիստոսով փրկութիւնը զատ զատ ամէն հոգիի մէջ պիտի իրադարձուի և անհատական սրտին հնազանդութեանը փոխարէն կը չնորհուի : Ամէն անգամ որ հինցած ունակութիւն մը բեկանելու կամ ծանօթ փորձութեան մը յաղթելու հարցը կը ծագի մեր և Աստուծոյ միջև, խոլոյն աղանջին կը հնչէ հին հրամանը՝ «Մէկդի ըրէք այդ քարը :» Հոգիին փրկութեանը դործին մէջ Աստուծոյ կարողութեանը վրայ վիճաբանելու հարկ չկայ, ամբողջ խնդիրը մարդուն կամենալէն կամ չկամենալէն կախուալ է : Անկեղծօրէն կը փափաքի՝ ամէն մեղքէ բախտովին փրկուելու, և յօժա՞ր ևս ընելու ինչ որ Աստուծային իմաստութիւնը քու կարողութեանդ սահմանին մէջ գրած է :

Կրօնական աշխարհին մէջ ոչ մէկ երևոյթ այնքան ընդհանուր, միանգամայն այնքան ախոր է որքան կիսկատար փրկուած մարդը : Ահա կը քոտ բնաւորութիւնէ տառապող սիրտ մը : Ահա բամբասակու վարժուած լեզու մը : Ահա հոգեւոր ուրախութիւնէ զրկուած հոգի մը : Ահա այսինչ փորձութիւնէ անփոփախապէս յաղթող անձ մը : Եկեղեցին հոգեւոր հիւանդներով լեցուն է : Եթէ Գրիստոս բոլորովին աղբեղնելու բաւական փրկիչ մ'է, ինչպէս տեսականօրէն բոլորս կը հաւատանք, ուրեմն ինչո՞ւ ոմանք, այո չատեր, կիսով չսի փրկուած կը մնան : Կը պատասխանենք. Որովհետեւ անոր սրբարար շնորհը իւրափոխելու մէջ կը թերանանք. ուրիշ խօսքով, կը մերժենք մեր բաժինը կատարել, որով Անոր ամենակարողութիւնը մեզ փրկելու անզօր կը մնայ : Մենք պահանջուածք չատչելին բան մը կրնայ ըլլալ : Թերեւս խոստովանութեան նա-

մակ մը. թերեւս հրապարակային վկայութեան խօսք մը. թերեւս փոքր գումարի մը դարձումը. թերեւս վերապահուած կարողութեան մը նուիրումը, ասոնց մէջ կամ ուրիշ բան մը : Բայց այդ բանը, մեծ ըլլայ թէ պզտիկ, Գրիստոսի և Ղազարոսի միջև զեանդուած տապանաքար մ'է : Յորչափ անիկա անշարժ մնայ, մեռալէ չկրնար յարուցուիլ : «Մէկդի ըրէք այդ քարը :» կ'ըսէ Տէրը : Քիզի կ'ըսէ : Անոր հնազանդէ : Զգէ ինչ որ կը մասնանշէ : Նուիրէ ինչ որ կ'ուզէ : Քարդ վերցուր : Այն ասան սիրադ նորոգ գիտակցութեամբ մը իբր թէ մեռելներէն պիտի արթննայ :

Աշխարհի վրայ Աստուծոյ Թաղաւորութեան տարածումը այս սկզբունքին շիտակ ըմբռնումէն և հաւատարմի կիրարկումէն կախում ունի : «Արաւ աշխարհ է :» Երկնքի իշխանութիւնը՝ դռնէ Աստուծոյ մտքին մէջ, համայն մարդկութիւնը կը սարսփակէ : Գրիստոս Տէր տէրանց և Թաղաւոր թաղաւորաց ըլլալու նախասահմանուած է : Ուրեմն ինչո՞ւ, կը հարցուի, եղբայրութիւնները մատախպարին չեն համապատասխաներ : Ինչո՞ւ եկեղեցին գետ աշխարհէն փոքր կը մնայ : Ինչո՞ւ ընկերական, քաղաքական և տնտեսական կեանքը Աւետարանին սկզբունքներովը աւելի արագալէս չի մորուրի : Միթէ Տէրովը ձեռքը փրկելէն կարճա՞ւ և Անոր ականջը լսելէն ծանրացա՞ւ : Միահամուռ «Ոչ» կը պատասխանուի վերջին հարցումին, քանզի ամէն մարդ Գրիստոսեութեան տիեզերական կոչումին և Գրիստոսի ամենաբաւական փրկադորձութեանը տեսականօրէն կը հաւատայ : Բայց համեմատապէս քիչեր կը հետաքրքրուին հարցնել թէ ուրեմն ինչո՞ւ բացարձակ զօրութիւնը անզօր կը հանգիստնայ :

Ղազարոսին գէտքը շիտակ պատասխանը կը թեւադրէ : Պատճառը մեր դժկամակ կամ հակառակ սրտերուն մէջ վնասուելու է : Աստուած կը սիրէ աշխարհը, Գրիստոս բոլորովին աղբեղնելու կարող փրկիչն է, Աւետարանը բոլոր հաւատացեալներուն փրկութեանը համար Աստուծոյ զօրութիւնն է. բայց աշխարհը չկրնար փրկուիլ մինչեւ որ մեր տկար ձեռքերը Աստուծոյ հօր քաղուկին չաջակցին : Տէրը չկրնար մեռալը յարուցանել, եթէ մենք քարը չվերցընենք : Արդ եթէ Արքայութեան Աւե-

տարանը ամէն կողմ աւելի արագացաւ չտարածուիր, մեղքը անոնցն է որ գործակցութեան արտօնութիւնը արհամարհելով Աստուծոյ ամենակարող ոյժէն կ'ակնկալեն ինչ որ իրենց կարողութեանը սահմանին մէջ կ'իյնայ:

Իրաւ է որ մեր ոյժերը աշխարհի փրկութեանը հսկայ ձեռնարկին քովը արհամարհելի կը թուին. բայց գործին մեծութիւնը մեր անմիջական պարտականութեան դանցառութեանը պատրուակ ընելէ զգուշանանք: Պարտականութիւնը միշտ կարողութիւն կ'ենթադրէ: Իւրաքանչիւրիս բոլորակը դժուած ոլորտ մը կայ որուն մէջ փրկարար ոյժ կրնանք ըլլալ: Հոգիներ կան, Աստուծոյ օտարացած, որոնք կրնան կենդանանալ եթէ անոնց հանդէպ մեր յայտնի պարտականութիւնը կատարենք: Մեր ձեռքէն շատ քիչ բան կու գայ, առ բաւագոյն գերեզմանին քարը միայն կրնանք թաւալել, բայց այդ քիչը կը բաւէ ի հանդէս բերելու Աստուծոյ արարչագործ գործութիւնը,

Նիւ եօրքի հարուստներէն մէկը՝ որ շատ տարիներէ ի վեր եկեղեցիի անդամ ըլլալով հանդերձ ուրիշներու փրկութեան մասին անտարբեր գտնուած էր, իրիկուն մը համարձակեցաւ իր սպասաւորին հարցնելու՝ «Ինչու Բրիտանիայէն չես ըլլար»: «Տէր իմ», պատասխանեց մարդը, «ես քսան տարիէ ի վեր տանդ մէջ սպասաւոր եմ, բայց առաջին անգամ հիմա Բրիտանիոյ վրայ բաւ մը խօսուեցաւ ինծի»: Այդ իրիկունն առանձին ու անոյշ խօսակցութենէն ազդուելով սպասաւորը դարձի եկաւ, իսկ տանուտէրը հոգեւոր գործիչ մը եղաւ: Գերեզմանաքար մը վերցուեցաւ, և միանգամայն երկու հոգի կենդանացաւ: Այն օր այն տանը փրկութիւն եղաւ: Ասանկ պատեհութիւններ ամէնուս կը ներկայանան:

«Մեկոյի շրեփ այդ փառք:»

Այս ձայնը երբեք լսած ես:

Կը ձանձխամ գերեզման մը սրուն վրայէն քարը կրնաս վերցնել:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՌ ԿՈՂՈՍԱՑԻՍ ԹՈՒՂԹԻՆ

ՎԵՐ. ԱՐԹՅՈՐ Գ. ԲԱՅԸՆ

(Շար. ր/ւ 1466 եւ ղ/ւ 1467)

Գ.

Գ. Թաղար:

Այս առ Կողոսացիս Թուղթը գրուեցաւ երբ Պօղոս բանտի մէջ էր (Գ. 3 և 10): Սակայն ան կարող կ'ըլլար քիչ մը գործ ընելու (Գ. 11) թէ և ոչ յաւացածին չափ (Գ. 3—4): Ասկէ զատ Պօղոսի չափը կը գտնուէին Հրեաներ որ մեծ մասամբ անոր հակառակ էին (Գ. 11): Խնդիրը սա է. այս վիճակը Հռովմի թէ Կեսարիոյ բանտարկութեան կը յարմարի: Առհաստակեղծութիւններէ կրնանք հետեւցնել թէ Թուղթը գրուած էր Հռովմի բանտարկութեան ատեն: Այս անտութիւնը ընդունելու պատճառները հետեւեալներն են. — Նախ կ'ընդունինք սա անտութիւնը թէ Կողոսացոյց Նափաթաւը և Փիլիպպեցոյց Նափաթաւիցոյցը նոյն անձն է, թէ Պօղոս Հռովմի բանտին մէջ էր երբ Փիլիպպեցիներու գրեց, որովհետեւ երկու թուղթերուն մէջ ալ Պօղոս այս անձէն իրեն այցելութիւն մը եղած ըլլալը կը յայտնէ մինչ ինք բանտին մէջն էր (բաղդատէ փիլիպ. Ա. 13, Կող. Գ. 4, 10 և փիլիպ. Գ. 18, Կող. Ա. 8, Գ. 12—13): Առ Կողոսացիս Գ. 12 կը սորվինք թէ Նափաթաւ Կողոսայի մէջ կը բնակէր: Այս պատճառով շատ հաւանական է որ ան Փիլիպպէն անցաւ (փիլիպ. Գ. 18) ճամբու վրայ՝ այցելելու համար Պօղոսը, եթէ ինք Կողոսայէ Կեսարիա կ'երթար: Նոյնպէս փիլիպ. Ա. 13 Հռովմի բանտարկութեան ակնարկել կը թուի: Հռովմի բանտարկութեան ի նպաստ երկրորդ փաստ մըն ալ կը գտնուի՝ սա իրողութեան մէջ թէ Կեսարիոյ բանտարկութեան միջոցին Պօղոս աւելի խիտ պահպանութեան տակ էր և միայն «իրեններ» կրնային իրեն այցելել (Գործ. ԻԳ. 23): մինչդեռ Հռովմի մէջ ան «Լման երկու տարի իր վարձքով բոնած տունը կ'եցաւ: Եւ իրեն եկողներուն ամէնը կ'ընդունէր»: Գործք. ԻԲ 30—31: Երրորդ պատճառ մը ընդունելութէ Կողոսացոյց թուղթը Հռովմի մէջ բանտարկութեան ատեն գրու-

ուած է՝ կը դառնուի Պօղոսի փրկմանի պրած թուղթին մէջ փաստին մէջ։ Այս նամակէն կ'իմանանք թէ Պօղոս կը յուսար փրկմանի այցելել մօտ ապագայի մէջ (22րդ համար)։ Որքան քիչ քան փրկմանի հետ ունեցած յարաբերութիւնէն և երկու թուղթերու մէջ ալ անոր եղած ազդեցութիւնէն (կող. Գ. 9 և փիլ. 10) կ'եզրակացնենք թէ փրկման կողմացի մէջ կը բնակէր։ Գործ. ԺԺ. 21է գիտենք թէ Պօղոս չափ կը փափաքէր Հռովմ հասնիլ իր կեսարիոյ բանտարկութիւնէն շատ առաջ։ Այս շատ անհաւանական կ'ընէ որ ան կ'ետարիայէ զրէ փրկմանի՝ անոր քով բնակութեան տեղ ինքզինքով։ Վերջապէս Գործ. ԻԳ. 23 և ԻԲ. 30ի ձգած լոյսէն աւելի բանաւոր կ'երեւայ որ Պօղոս Ունեփոմսի, փրկմանի փախստական ծառային, հանդիպել Հռովմի մէջ քան կ'ետարիոյ մէջ։ Բոլոր այս պատճառներով յայտնի կ'երեւայ թէ կողմացուց թուղթը գրուած էր Պօղոսի Հռովմի բանտարկութեան ժամանակ, իսկ սա իրողութիւնէն թէ Պօղոս մօտ ապագայի մէջ ազատ արձակուելուն շատ վստահ էր (կող. Գ. 3 և փիլ. 22)՝ կը հետեւի թէ այս բանտարկութեան ալ առաջին մասին մէջ գրուած ըլլալու է։

Պօղոսի այս թուղթը գրելուն գլխաւոր նպատակը վերջիշեալ սուտ վարդապետութիւնները ջրել էր։ Այս կ'ընէ ան չեղանելով ճշմարտութիւնը այն գաղափարներուն զորոնք ընդունած էին իրենց Քրիստոնէական կեանքին աշխարհը (Բ. 6—7, Գ. 13), և իրականութիւնը իրենց առաջին փորձառութեանց (Գ. 1—4)։ Կ'ընդգծմանս այս սուտ վարդապետութեանց՝ յայտարարելով Քրիստոսի իրեն փրկիչ գերազանցութիւնն ու ամենարաւութիւնը (Ա. 13—23), և կը յայտնէ թէ իրական գաղանքը Քրիստոսով փրկութեան մէջ է (Ա. 24—Բ. 5)։ Վերջապէս, Պօղոս կը մատնանշէ այդ սուտ վարդապետութեանց անօգուտ ու յիմարական ըլլալը՝ անոնց համար որ Քրիստոնէայ են (Բ. 8—Գ. 4)։ Այս հատուածին մէջ կողմացիներու կը յուսնէ վստահը, որով կ'ընան Քրիստոնէութեան իրապէս կարեւոր բաներէն ալ զրկուիլ (Բ. 8, 10, 23)։ Պօղոս այս թուղթով կողմացիները կ'ստիպէ նաեւ իրենց անհատական ու ընկերային պարտականութեանց հաւատարիմ ըլլալ (Գ. 6—Գ. 1), կը հրաւիրէ նաեւ լրեն համար աղօթիլ (Գ. 2—6), կը զրկէ նաեւ

անհատական բարեւներ և կ'ընէ թեղադրութիւններ (Գ. 7—17)։

Գլխաւոր գաղափարներն են — Ա. Քրիստոսի գերազանցութիւնը, և Բ. Անոր հաւատարիմ ըլլալու պարտականութիւնը։

Առ Կողմացիս քաղաքի վերադառնալը

Ա. Յառաջաբանութիւն Ա. 1—13։

1. Ողջոյն Ա. 1—2

2. Կողմացուց անցեալին մէջ, ըրած յառաջգիմութեան համար չնորհալալութիւն առ Աստուած. Ա. 3—8։

3. Անոնց ապագայ յառաջգիմութեան համար մաղթանք. Ա. 9—13։

Բ. Քրիստոսի գերազանցութեան վարդապետութիւնը. Ա. 14—Բ. 5։

1. Փրկութիւն Քրիստոսի միջոցաւ իրեն Աստուծոյ Որդի. Ա. 13—14։

2. Քրիստոսի գերազանցութիւնը։

ա. Տիեզերքի գլուխը, 15—17։

բ. Եկեղեցիին գլուխը, Ա. 18։

գ. Ամէն բանի մէջ նախապատիւ. Ա. 19։

3. Քրիստոսի գործը իրեն հաշտարար. Ա. 20—23։

4. Այս հաշտութեան աւետարանը քարոզելու մէջ Պօղոսի անձնական բաժինը. Ա. 24—29։

5. Լիւիոսի հովանի եկեղեցիին համար Պօղոսի փափաքը. Բ. 1—3։

6. Իր անկեղծ շահագրգռութեան հաւատարիքը. Բ. 4—5։

Գ. Սուտ ուսուցիչներու և վարդապետութեանց դէմ ազդարարութիւն. Բ. 6.—Գ. 4։

1. Հին հաւատքին հաւատարիմ դառնուելու յորդոր. Բ. 6—7։

2. Սուտ ուսուցիչներու իմաստութեան դէմ ազդարարութիւն Բ. 8—15։

3. Խտտակեցութեան և հրեշտակներ պաշտելու մասին ուսուցումներու դէմ ազդարարութիւն, Բ. 16—23։

4. Քրիստոսի և վերին բաներու հետեւելու համար պատուէր. Գ. 1—4։

Դ. Ընկերային կամ ընտանեկան պարտականութիւններ. Գ. 5—Գ. 1։

1. Անհատական բարոյական պահանջներ, Գ. 5—11։

2. Անհատական կրօնական պահանջներ, Գ. 12—17։

3. Ընտանեկան պարտականութիւններ, Գ. 18—21:

4. Ծառաներու պարտականութիւններ, Գ. 22—25:

5. Տէրերու իրենց ծառաներուն հանդէպ ունեցած պարտականութիւնները, Գ. 1:

Ե. Անձնական խրատներ. Գ. 2—18:

1. Ազօթք խնդրել, Գ. 2—6:

2. Անձնական գիտողութիւններ և բարեւներ. Գ. 7—17:

3. Վերջաբանական բարեւներ, Գ. 18:

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՃԵԼԻ ԿԻՐԱԿԻՆԵՐ ՏՂԱՅՈՑ ՀԵՏ

Բ.

ՍՅ. ԳԻՐԲԵՆ ԾԱՆՕԹԱՆԱԼ

(Շար. ք/ւ Տեմ)

Կիրակիի երկար ժամերը ծնողքներու համար ոսկի պատեհութիւններ կը ներկայացնեն տղաքներու և աղջիկներու Սբ. Գիրքին ծանօթանալ և զայն սիրել սորվեցնելու համար: Տարիներ առաջ Իլլենդի մէջ մայր մը որոշեց որ իր զաւակները չնմանին Բրիտանաց տուններու մէջ մեծցած այն շատերուն, որոնք Հռովմայեցոց թուղթէն տուն մը գտնելու համար Սբ. Գիրքը Ծնողոցէն մինչեւ վերջը կը թղթատեն: Գիտնալով որ իր զաւակներուն ձգելու երկրաւոր բան մը չունի՝ միտքը դրաւ անոնց այնպէս մը սորվեցնել Սբ. Գիրքը որ ան աւանց երկրաւոր որեւէ բանէ աւելի արժէքաւոր ըլլայ: Այդ մայրը իր վարձքը առաւ: Անոր երկու զաւակները — ինը և տասնըմէկ տարեկան — գործնական ծանօթութիւն մը ունին Անգղիերէն Սբ. Գիրքին մասին և անոնց գիտցածը Աստուածաբանական ճիշտաբաններու աշակերտներուն երեք չորրորդին գիտցածէն աւելի է:

Այս մօր յաջողութեան գաղտնիքներէն մէկը աս էր որ ան Աստուծոյ խօսքը ուսումնասիրելը իրրեւ գործ կամ պարտականութիւն ներկայացնել չփորձեց: Գիտցաւ թէ եթէ զաւակները զայց ընել իրրեւ առանձնաշնորհ մը նկատեն՝ ինք կէս մը յաջողած պիտի ըլլայ: Այսպէս Սբ. Գիրքը ուսումնասիրելու հաճելի կերպեր գտնելու մասին խորհեցաւ ան. անոր կերպերէն ուսնալ բացատրուած են հոս, ինչ-

պէս նաեւ կերպերը այն մայրերուն որ աշխատած են այս ինչկըրը լուծել: Գոնէ եղած թեւադրութիւնները մասամբ ինքնատիպ են և լաւագոյններէն շատեր փորձուած են հազարաւոր ընտանիքներու մէջ:

Մանուկներէն շատեր պիտի ըսեն թէ Սբ. Գիրքը տաղտիլալի է եթէ իրենց ընթերցումին համար միայն տրուի ձեռքերնին. բայց մանուկները աղէկ կարողացուած կամ պատմուած շատ բաներու աւելի պիտի հետաքրքրուին քան երբ իրենք կարդան զայն:

Անհամար տուններու մէջ «Մօր Սբ. Գիրքը» պատմութեան սիրական գիրքն է և ինչկըր կ'ըլլայ մօր որ անկէ կարգայ: Ընթերցումը պէտք է ըլլայ շատ ուշադրութիւնով և յաճախակի պատշաճեցումներով ու կրճատումներով: Մայր մը խոհեմաբար կը թեւադրէ կարդացուածին անձամբ հաւատալ ու անկէ հաճոյք զգալ, եթէ ոչ՝ մանուկներու վրայ պիտի չազդէ. ասոր համար մայր մը պէտք է ընտրէ դօրութեամբ, պարզութեամբ և քաղցրութեամբ իրեն ալ ազդող հատուածներ: Երբեմն կրնայ կարգալ, բայց յաճախ պէտք է պատմութիւնը սորվի, մանուկը ծունկին վրայ նստեցնէ, զայն գրկէ և պատմէ անոր ամէնէն ընական կերպով զոր կրնայ: Երբ մանուկները Սբ. Գիրքով հետաքրքրուին դժուար պիտի չըլլայ համոզել զանոնք որ ժամ մը կարդան՝ անոր վրայ յառած: Առ նուազն եթէ տեղերը նշանակուած Սբ. Գրական պատմութեանց ցուցակ մը տրուի աւանց ձեռքը՝ կրնայ օգտակար ըլլալ: Այս ցուցակը տունը պատրաստեն ալ զիւրին է, և կարելի է անկէ տալ տունին խրաքանչիւր անդամին: Բայց կարեւոր է — եթէ կարելի է — խրաքանչիւր պատմութեան տալ հետաքրքրող անուն մը: Զօր օրինակ լաւապէս է ընել, «Գլխերէ չինուած Աստուծոյն պատմութիւնը», կամ «Իր անբոյ խօսող անասունին պատմութիւնը», կամ «Իր հօրը սիրոյ տունն ընդունուող հաշմանդամին պատմութիւնը», փոխանակ ըսելու, «Ոսկիէ հորթին պատմութիւնը», «Բաղաամի պատմութիւնը», կամ «Մեծիկերտութիւն պատմութիւնը»:

Կիրակնօրեայ պատմութիւններու համար օգտակար թեւադրութիւն մը կ'ընէ նաեւ տարեց քոյր մը որ շատ հաճելի ժամանցներ ունեցած է տունը իր զաւակներուն հետ: Ան նպատակաւորաբար Նոյեան տապան մը գնեց. յետոյ տապանին պատմութիւնը ըրաւ և թողուց որ աղաքը բացատրեն թէ ի՞նչպէս կ'ընդամեններ մտան անոր մէջ: Երբ անոնց պատմեց Նոյի և անոր ընտանիքին և կենդանիներուն զոյգ զոյգ տապան մտնելը, աղաքը իրենք կազմա-

կերպեցին այդ թափօրը . երբ պատմեց թէ ի՞նչպէս Նոյ ազգաւը և աղաւնին զրկեց, մանուկները իրենք ցուցուցին այդ թուշտաները : Երբ տապանէն մեկնելու պատմութիւնը ըրաւ, աղաքը նորէն իրենք կազմեցին թափօրը :

Այս նոյն կենդանիները դորձածուեցան Սբ. Գրքին ուրիշ պատմութիւններն ալ բացատրելու համար : Հոս կու տանք անոնցմէ մէկ քանիին ցանկը : Քիչ մը խորհելով կարելի է դանկտարբեր կենդանիներու հետ կապակցեալ ուրիշ միջադէպեր ալ : Մանուկները միշտ իրենց բաժինը բնելու են պատմութիւնները բացատրելու համար պէտք եղած կենդանիները դանկտարբեր :

Պատմութիւններու ցանկ վեր

Տապալակի Պատմութիւն

Ծննդ. Զ. 14, 18-21

" Է. 13-16 տապալակ

" Ը. 6, 7 ազգաւ

" Ը. 8-12 աղաւնի

Յովսէփի Պատմութիւն

Ծննդ. ԼԷ. 2-36 Յովսէփ

" ԼԷ. 25 ուղիս

" ԼԷ. 31, 32 այծեր

" ԽԲ. 1-36 եղբ

" ԽԲ. 27, 28,

արջաւներ

ԽԱ. 2, 4, 17-21, 26-31 արջաւներ

ԽԵ. 19-25

արջաւներ

Դաւիթի Պատմութիւն

Ա. Թագ. ԺԶ. 1-12

" " ԺԷ. 12-33 Դաւիթ

առիծ

" " ԺԸ. 34-37 արջ

Սաբայի քաղաքի Պատմութիւն

Գ. Թագ. Ժ. 1-10, 13 ուղիս

Ռեբեկայի Պատմութիւն

Ծննդ. ԻԴ. 1-59 ուղիս

Սուրբաղի կենդանի Պատմութիւն

Գ. Թագ. Գ. 18-37 եղ

Եղիայի Պատմութիւն

Գ. Թագ. ԺԷ. 1-24 ազգաւներ

" ԺԸ. 17-39 գոաւաւներ

Դանիէլի Պատմութիւն

Դան. Զ. 1-22 առիծ

Հովիտներու Պատմութիւն

Ղուկ. Բ. 8-20 ուղիս

Մոգերու Պատմութիւն

Մատ. Բ. 1-14 ուղիս

Բրիստոսի Պատմութիւն

Մատ. ԻԱ. 1-11 եղ

(Շարունակելի)

ՏՂԱՅՈՅ ԷՋԸ

Կ Ա Ղ Ի Շ Խ Ա Ն Ի Կ Ը

Ե Ի

Ի Բ Թ Թ Զ Ո Ղ Լ Օ Դ Ի Կ Ը

Առաջ վեր դեղատիպերու և արտիքներու համար

Հեղինակ՝

Թարգմանիչ՝

ՄԻՍԻՍ ՄԻԼԸՔ ՔՐԷՅՔ

Գ Ի Ե Զ - Ք Ն Ա Բ

Գ Լ ՈՒ Ն Բ

2.

Ոչ, ոչ ոք բան մը կը յիշէր : Բոլոր դայ-
կաւները զայրացած կ'աւրանային թէ այդպիսի
արկած մը պատահած էր, կամ կարելի էր
պատահիլ, մինչև որ զեղջուկ հաւատարիմ
դայեակը յիշեց թէ իրապէս այդպիսի բան մը
պատահած էր միջոտութեան օրը : Այս ձախարհ
կերպով զօրաւոր յիշողութեան համար միւս
բոլոր դայեակները այնչափ սաստիկօրէն կը
տանքեցին դայն որ կեանքին մէջ հանգաւորու-
թեան երես չտեսաւ, և չաւ չանցած ազգե-
ցութեամբ այն դեռատի դայեակ օրիորդին որ
մանկիկը կրած էր այդ ձախարհադրական օրը,
և որ անուղղակի ժառանգին հետ ալ տեսակ
մը կապակցութիւն ունէր՝ անոր ամուսնին
հօրեղբորօրիկին թոռան թոռը ըլլալով, այդ
խեղճ կինը հանգստեան թոշակով պաշտօնէն
հանուեցաւ և զրկուեցաւ Գեղեցիկ Լեռները,
ուրիշ եկած էր, և հրաման եղաւ որ կեան-
քին մնացեալ օրերը հոն մնայ :

Բայց այս բոլորին մասին թաղաւորը բան
մը չէր գիտեր, որովհետեւ իսկապէս երբ ան
իրեւ զժառանգութեան առաջին հարուած՝ իր
դաւալին քաղելու անկարողութիւնը և հաւա-
նաբար բոլորովին անկարող մնալը իմացաւ,
ա՛յ այդ մասին բանի մը չխառնուեցաւ : Այդ
բոլոր խեղիւրդ չաւ ցաւով բան մըն էր և Նո-
րին Վեհափառութիւնը ցաւով բաները բնաւ
չէր սիրեր : Երբեմն Իշխանիկ Յաւակի մասին
կը հարցնէր և իրեն կը պատասխանէին թէ Նո-
րին Արքայական Բարձրութիւնը ակնկալուա-
ծին չափ կ'աղէկնար, և վիճակն ալ իրապէս
այդ էր : Որովհետեւ խեղճ մանուկը չարքը-
կեղէ և ետեւէ ետեւ տարբեր զեղերով սիրտ
յոգնեցնելէ ետք, անուղղակի ժառանգը տար-
բեր դադաւարէ բժիշկներուն ոչ մէկը չվատա-
ցընելու համար առաջարկեց որ աղուն վիճակը
Բնութեան թողուի, և Բնութիւնը, ամէնէն ա-
պահով բժիշկը, օգնած էր անոր և ըրած էր
լաւագոյնը : Շիտակ է որ ան չէր կրնար քա-

լիլ, անոր ոտքերը իբր պարզ յաւելուածներ էին անոր մարմինին, բայց մարմինը առողջ ու զօրաւոր էր: Եւ աղուն գէմքը միշտ նոյնն էր — ճիշդ իր մօրը գէմքը, աշխարհիս մէջ ամէնէն սիրուն գէմքերէն մէկը:

Մինչև անգամ Թաղաւորը, որ անտարբեր էր, երբեմն տխուր մեղմութեամբ կը նայէր պղտիկին, գիտելով թէ ի՞նչպէս ան ճարպիկ կերպով կը սորվէր սողալ և ինքզինքը թուական վրայ դարձնել, այնպէս որ ան իր սցոսխեղձ ձեւին մէջ իսկ շարժելու մէջ շատ աշխույժ էր ինչպէս կ'ըլլան այն տարիքին մէջ գանուող մանուկներէն շատեր:

«Ինչո՞ւ պղտիկ, կրցածը կ'ընէ և ապերջանիկ չէ, իմ կէսիս չափ ալ ապերջանիկ չէ, եղբայր» ըսաւ Թաղաւորը խօսքը ուղղելով անուղղակի ժառանգին, որ սովորականէն աւելի հազատարութիւն կը ցուցնէր հիւանդ միտպետին: «Եթէ ինձի բան մը պատահելու բլլայ, քեզ ինչո՞ւ պարզապէս կ'աղաքս ևս: Եթէ ես մնանիմ, իմ ինչո՞ւ աղեկս ալ դուն պիտի հոգա՞ս»:

«Անտարախոյս, անտարախոյս, բայց այդպիսի դժբախտութիւն մը չերեւակայենք: Ես Ձերոք Վեհափառութիւնը կը վստահեցնեմ — և ամէն մարդ պիտի վստահեցնէր — թէ ամէնէն պղտիկ հաւանականութիւն մը իսկ չկայ»:

Բայց և այնպէս ան և ամէն մարդ գիտէր թէ հաւանական էր, և ասկէ քիչ ետքը իրապէս տեղի ունեցաւ ալ: Թաղաւորը մնաւ ու այնչափ յանկարծ ու հանդարտօրէն որչափ Թաղաւորին մահը. և իրաւ ալ նայն սենեակին ու նոյն անկողնին մէջ և իշխանիկ Յանակ առանց հօր ու առանց մօր մնաց, ու այս մինչև անգամ իշխանիկի մը պատահելիք ամէնէն տխուր բանն էր:

Ան հիմա իշխանիկէ աւելի բան մը եղած էր. Թաղաւոր մըն էր: Տարաշխարհի մէջ, ինչպէս ուրիշ երկիրներու մէջ, ժողովուրդը վստահար եղաւ օր մը և յաջորդ օրը վերստացաւ իր խանդավառութիւնը: «Թաղաւորը մնաւ — կեցցէ՛ Թաղաւորը» ահա այս աղաղակը կը հնչէր բոլոր ազգին մէջ, և գրեթէ հանդուցեալ Նորին Վեհափառութիւնը դեռ իրենց հոյակապ դամբարանին մէջ իր Թաղաւորին քով թաղուած չէր, ամէն կողմերէ մեծ լաղմութիւն կուգար արքայական պալատը՝ տեսնելու համար նոր Թաղաւորը:

Անոնք տեսնաւ զայն — և ինչո՞ւ պիտի խանր ուղեց որ տեսնեն — տեսնաւ զայն ժողովարանին յատակը նստած, իր բթամաղը ծծելու վրայ: Եւ երբ հետեւորդ աղնուականներէն մէկը զայն վերցուց տանելու համար — երեւակայցէ՛ք Թաղաւոր մը տանի՛լ — Թաղաւորական տխուր, և Թաղը դրաւ անոր գլուխը, աղեկը Թաղը գլուխէն մէկդի հրեց, սրով հետեւ այն շատ ծանր էր ու անհանդիստ կ'ընէր զինք: Տղեկը զահին ոտքերը իջնելով սկսաւ խաղալ այն բոկի ապիւծներով որոնց վրայ հաստատուած էր զահը, անոնց թաթիկը կը շփէր, պարտիկ մատները աչքերուն կը գնէր և կը խնդար — կը խնդար իբր թէ վերջապէս բան մը գտած ըլլար՝ անով դրօժնելու համար:

«Ահաւասիկ ձեր Թաղաւորը» ըսաւ հետեւորդ աղնուականներէն մէկը, բարեկամը ինչո՞ւ պիտի իշխանին (այսինքն անոր որ անուղղակի ժառանգն էր և որ խորին վիշտով կը կենար իր փոքր եղբորորդիին զահին քով, և համակրելի, հոյակապ և հնարամիտ տեսքով անձ մըն էր) «Եւ ի՞նչ Թաղաւոր, որ չկրնար ոտքի վրայ կենալ և իր հպատակները ընդունիլ, հանդիսաւոր թափօրներու չկրնար մասնակցիլ, և մինչև կեանքին վերջին օրը մանկիկի մը պէս կրուելու պէտք ունի. մեծ դժբախտութիւնն»:

«Չափազանց զժբախտութիւն» կրկնեց երկրորդ լոբոր: «Ազգի մը համար միշտ գէշ է երբ Թաղաւորը մահուի է, բայց այսպիսի մահուի — տեսական խեղամբ մը, եթէ ոչ աւելի գէշ»:

«Յուսանք թէ աւելի գէշ չըլլայ» ըսաւ առաջին լոբոր անյոյս եղանակով մը և նա յիշով ինչա՞նչ կ'ըլլէր, որ կայնած կը կենար և բան մը չլսել կը ձեւացնէր: «Լսած եմ որ այս տեսակ մանուկներ, որոնք շատ խոշոր գլուխ ու մեծ լոյն ճակատ ու մեծաբայ աչքեր ունին... է՛հ, է՛հ լաւալոյնը յուսանք ու յուսե՛ղային պատրաստութիւնք: Բայց միւսնոյն աւտեն...»:

«Կ'երգնում» ըսաւ անուղղակի ժառանգը յառաջ գալով և իր սուրին կոթը համբուրելով... «Կ'երգնում իբրեւ ինչո՞ւ պարտքս կատարել, և Նորին Արքայական Բարձրութեան — Նորին Վեհափառութիւն ըսել կ'ու-

դեմ, հոգ տանիլ» և պատկառոտ խոնարհու-
թիւն մը ըրաւ փոքրիկ տղեկին որ անմեղօրէն
կը ժպտէր: «Եւ խոնարհաբար լաւագոյնս պի-
տի ընեմ երկիրը կառավարելու համար. բայց
եթէ երկիրը ամենաթեթեւ առարկութիւն մը
ունի...»

Բայց անուղղակի ժառանգը ընդհանուր
հրամանատար ըլլալով և բոլոր բանակը կա-
տարելապէս իր հրամանին տակ ունենալով և
անժամանակ կերպով քաղաքական պատե-
րազմի սկսելու կարող ըլլալով բնականաբար
երկիրը ամենէն թեթեւ առարկութիւն մը իսկ
չէր կրնար ընել:

(Շարունակելի)

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

ՇԱՐԱԹ. ԹԻ. ՄԻԱՇԱՐԱԹԻ

ՎԵՐ. Կ. ՅՈՎՀԱՆ Յ. ՍԻՆԱՆԵԱՆ

Գ.

(Շար. թիւ 1446)

3. Յիսուս ամէն անգամ երբ կը թուէ
Տասնարանեայ պատուէրները գրեթէ միշտ զանց
կ'ընէ յիշատակել չարաթի պահպանութիւնը,
ոչ թէ որովհետեւ ինք անկարելի կը համարի
պահպանութիւնը, այլ որովհետեւ կը նկատէ
հաւանօրէն օրուան փոփոխութիւնը: Յիսուս
ուղղակի պատուէր մը չունի չարաթի պահպա-
նութեան միաշարքաթի փոփոխութեան մասին,
անոր համար որ այդ փոփոխութիւնը պիտի
յարուցանէր Հրեաներու ամենաբոլորն ընդի-
մութիւնը իր անձին հանդէպ, և պիտի չի կըր-
նար համեմատել իր մարդեղութեան նպատակին
բարեկարգութեւ և վարդապետելու մէջ: Միւս
կողմէն Հրեաները զօրաւոր և ակներեւ փաստ
մը պիտի ունենային Յիսուսի դէմ թէ նա
կ'աւրէ օրէնքը և Աստուծոյ դէմ հայցիչ մէ:
Յիսուսի ուղղակի պատուէրը այս մասին պիտի
նշանակէր զնիկ նոր զինին հին տիկերու մէջ,
և տիկերու պատաստմով զինին ալ պիտի կոր-
սուէր: Սակայն այս փոփոխութիւնը որ ուղղա-
կի պատուէրով մեծ դժուարութիւններու պիտի
բաղկէր՝ լսելի և խոհեմ ընթացքով ի գլուխ
կրաւ աստիճանաբար և, երբ փոփոխութիւնը
կատարուեցաւ, արդէն բոլոր միաքեր պատ-

րաստէին ընդունելու կատարուած փոփոխու-
թիւնը: Ահա թէ ինչո՞ւ Յիսուս չունի ուղղա-
կի պատուէր մը այս մասին: Այս կերպով,
առանց Յիսուսի ուղղակի պատուէրին, փոխուե-
ցան նաեւ բաղմանութիւնը, թլփատութիւնը,
Ձատկական գառը և Հրէական բովանդակ
ծէսերը և արարողութիւնները՝ ժամանակի
ընթացքին մէջ: Յիսուս բնաւ օրէնքներ և
պատուէրներ չի գծել իր ապագայ Եկեղեցիին
համար. եթէ գծած ըլլար, և անոնց մէջ չա-
րաթը միաշարքաթի փոխուած չըլլար, այն
ատեն թերեւ չարաթապահը աստիճան մը իրա-
ւունք կ'ունենար Յիսուսի ուղղակի պատուէ-
րին չդոյութիւնը իր ապացոյց գործածելու իր
տկար և խախտու փաստին:

Շարաթապահներ կը ջանան Յիսուսի չարաթ
օրը սուրբ պահելէն փաստ մը հանել ի նպաստ
Շարաթապահութեան: Սակայն կը տգիտանան
Յիսուսի չարաթ օրը սուրբ պահելուն գլխաւոր
պատճառները: Նախ՝ Յիսուս չէր կրնար ուրիշ
օր մը սուրբ պահել առանց հանգիպելու Հրեա-
նեւուն ընդդիմութեան և առանց վաճառելու
հաւանօրէն իր մարդեղութեան նպատակը:
Երկրորդ՝ Յիսուս տակաւին յարութիւն առած
չէր որ չարաթի տեղ միաշարքաթի օրը սուրբ
պահէր իր յարութեան յիշատակին համար. յի-
շատակը իրողութեան հետեւորդն է և ոչ թէ
նախընթացը, վասն զի առանց իրողութեան
յիշատակ չըլլար: Երրորդ՝ եթէ Յիսուսի չա-
րաթ օրը սուրբ պահելուն համար հարկ է սուրբ
պահել նոյն օրը, արդեօք հարկ չէ՞ նաեւ թըլ-
փատուիլ, ուստի Ձատկական գառը, քանի որ
Յիսուս ալ թլփատուեցաւ և կերաւ Ձատկա-
կան գառէն: Չորրորդ՝ Յիսուս հակառակ է
Հրէական չարաթապահութեան նոր Տնտեսու-
թեան մէջ, հետեւաբար կը թողու որ իր աշա-
կերանները չարաթ օր հասի փրցնելով ուստի,
և միեւնոյն ատեն պաշտպանելով զանոնք
հակառակորդներու յարձակումներուն հանդէպ՝
կը յայտարարէ թէ «Շարաթը մարդուն համար
կղաւ, և ոչ թէ մարդը չարաթին համար» (Մարկ.
Բ. 27): Օրուան տէրը մարդն է, և Շարա-
թապահութիւնը իրաւունք չունի չարաթը մար-
դուն տէր շինելու և մարդը կապելու տառին:

4. Յիսուսի կատարած փրկադործութիւնը
միաշարքաթի օրը աւարտեցաւ: Այն օրը Յիսուս
խորտակեց մահուան դօրութիւնը, և մեծ յաղ-

Թանակով մը յարութիւն առաւ գերեզմանէն : Շարաթը Ստեղծագործութեան յիշատակն էր , փրկագործութիւնը Ստեղծագործութեանէ աւելի մեծ և փառաւոր է : Եթէ կ'արժէր Հին Տնտեսութեան մէջ յիշատակել Արարչագործութիւնը հօթներորդ օրուան մէջ , արդեօք չա՞րժեր Նոր Տնտեսութեան մէջ յիշատակել Յիսուսի փրկագործութիւնը և հրաշափառ յարութիւնը միաշարաթի օրուան մէջ : Եթէ Յիսուս յարութիւն չառնէր , փրկագործութիւնը ջուրը պիտի իյնար և Յիսուս մեռած , պարստած , անկարող Փրկիչ մը պիտի ըլլար պարզապէս : Ասոր համար Առաքեալն ալ կըրկին և կըրկին կը դռէ , «Եթէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ , ուրեմն մեր քարոզութիւնը պարսպ է , և ձեր հաւատքն ալ պարսպ է ... Եթէ Քրիստոս յարութիւն առած չէ ... ասկալն ձեր մեղքերուն մէջ եք » (Ա. Կոր. ԺԵ. 14—16, 17) : Քառութիւն չկայ առանց Յիսուսի յարութեան , թէև Յիսուս մեռած է իսպին վրայ : Յիսուս «մեզ արդարացնելու համար յարութիւն առաւ» (Հով. Գ. 25) : Ահա Յիսուսի յարութեան կարեւորութիւնը :

Երկու ստեղծագործութիւններ կան : Մին տեղի ունեցաւ հաղարտար տարիներ առաջ , երբ Աստուած ոչինչէն ստեղծեց Երկրաւոր իր բոլոր զարդերով , և վերջապէս՝ մարդը իրեն երկրի իշխան : Սակայն մարդը մեղանշուածով կորսուեցաւ , ինչպէս մեղքի մէջ , մեռաւ հոգեւորապէս : Ոչ ոք կրցաւ կենդանացնել մեռած մարդը , ո՛չ Հրէական բաղնապիտի ծէսերը և արարողութիւնները , և ո՛չ ալ Տաանաւ բանակայ պատուիրանները , շարաթն ալ մէջն ըլլալով : Հետեւաբար հարկ եղաւ Աստուծոյ Որդիին մարմնացումը : Եւ ան իր մարդեղութեամբ , իր մահով և իր յարութեամբ բարձրացուց ինչպէս մարդը , կենդանացուց մարդուն մեռած հոգին : Գողթովայի գաղաթը և Յովսէփ Արեւմտացիին պարտեղին մէջ վիճափար գերեզմանը եղան նոր Եղեմ , որուն մէջ Քրիստոս իր վարդաշարմիր արիւնով կաւ չինեց և ձեւակերպեց , ստեղծեց նոր մարդը : Եթէ հին մարդուն ստեղծումին յիշատակը հարկ էր պահել հօթներորդ օրուան մէջ , ո՛րքան աւելի հարկ է պահել Քրիստոսի մահով և յարութեամբ կատարուած նոր մարդուն ստեղծագործութեան յիշատակը , վասն զի առանց

երկրորդին առաջինը արժէք չունէր , քանի որ մարդը կորսուած պիտի ըլլար յաւիտենապէս :

Յիսուս շարաթ օրը անցուց մութ և լուս գերեզմանին մէջ : Ի՞նչ կը կարծէք , եթէ շարաթն ըլլար Յիսուսի տեսակէտով հանդիստի օրը , պիտի պառկէ՞ր նա այն օրը գերեզմանին մէջ . — անշուշտ ո՛չ : Մարդը ինչպէս , կործանած և մեղաւոր էր , և անոր ամենամեծ մեղքն էր խաչել Աստուծոյ Որդին , և փակել զԱյն գերեզմանի մթնութեան մէջ , և կնքել գերեզմանին դուռը արգիլելու համար Անոր Յարութիւնը : Եւ մինչ Յիսուս կը պառկէր գերեզմանի մէջ , մեղաւոր մարդը դուռը կը ջանար սուրբ պահել շարաթը : Անտի՛ և դո՛ւր ջանք : Յիսուս գերեզմանի մէջ աւրուած շարաթը կը ջանար դարմանել , մինչ մարդը դուռը կը ճղէր պահել շարաթը իբր թէ աւրուած չէր բնաւ : Եւ այս մարդուն՝ առանց Քրիստոսի՝ թափուր , անզօր և անարժէք շարաթն էր , և ո՛չ Աստուծոյ շարաթը : Եւ ահա այս թափուր , անզօր , անարժէք և առանց Քրիստոսի աւրուած շարաթը կը քարոզէն արդի Շարաթապահներ : Այն շարաթ օրը , երբ Յիսուս գերեզմանի մէջ էր , Հին Տնտեսութեան վերջին օրն էր , և միաշարաթի կամ Յարութեան օրը՝ Նոր Տնտեսութեան առաջին օրը : Արդ , Հին Տնտեսութեան վերջին օրը , թէ Նոր Տնտեսութեան առաջին օրը պէտք է սուրբ պահել : Օ՛հ , մի ջանք սուրբ պահել Հին Տնտեսութեան վերջին օրը , այլ սուրբ պահեցէք Նոր Տնտեսութեան առաջին օրը . ոչ թէ շարաթը՝ զոր Յիսուս անցուց գերեզմանի մէջ , այլ միաշարաթին՝ որուն մէջ Յիսուս յարութիւն առաւ և թափուր թողուց գերեզմանը :

Ար. Գիրքին մէջ կան համարներ՝ որոնք ապացոյց են շարաթի փոփոխութեան գէթ առողջակի կերպով : Յիսուսի Յարութիւնը միաշարաթի օր տեղի ունեցաւ (Մատ. ԻԲ. 1, 2, Մարկ. ԺԶ. 1, 2, 9, Դաւ. ԻԳ. 56, ԻԳ. 1—3, Յով. Ի. 1, 2) : Ինչո՞ւ Յիսուս միաշարաթի օր յարութիւն առաւ , և ոչ թէ շարաթ օր : Պենտեկոստէն այդ տարին միաշարաթի օր հանդիպեցաւ (Գործ. Բ. 1, Բաղդ. Դեւա. ԻԳ. 15—16ի հետ) . այսպէս Ար. Հովին ալ նախընտրեց միաշարաթի օրը : Սաղմոսերգուն կ'ըսէ , «Այն քարը՝ զոր չինողները անարգեցին , անկէնին զլուխը եղաւ ... » Այս

ա՛յն օրն է, զոր Տէրը ստեղծեց. ցնծանք և ուրախ ըլլանք անոր մէջն (ՃԺԸ. 22—24)։ Այս քարը Քրիստոսն է (Մատթ. ԻԱ. 42, Մարկ. ԺԲ. 10, Գուգ. Ի. 17, Գործ. Գ. 11, Եփես. Բ. 20, Ա. Պետ. Բ. 4, 7)։ Ե՞րբ Յիսուս անկիւնին գլուխը եղաւ, չէ՞ որ Յարութեան օրը, երբ յաղթանակեց մահուան և Սատանի։ Եթէ Ստեղծագործութեան համար «Աստուտեան առաջերը մէկտեղ փառաբանութիւն ըրին» (Յոր. ԼԸ. 7), չա՞րժեք որ Յիսուսի մահով և յարութեամբ կ'աւերուած քաղաքի համար ըստ մարդեր ցնծալից առն կատարեն, յիշատակեն և սուրբ պահեն Յիսուսի Յարութեան օրը։

Տիգրանակիւր

— 3333333333 —

ՄԱՐՁՈՒԱՆԻ ԽՈՒԼԵՐՈՒ ՔԻՆԿ ՍՔՈՒՂ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ՄԻՍ ԱԼԻՍ Պ. ՔՈՆՏՈՒԷԼ

Վեց տարիի չափ առաջ Մարզումնի միտիտանները խորապէս զգածուած էին վիճակէն Թէոսոս անուն փոքրիկ Յոյն աղեկի մը, որուն մայրը ցորեկները Անաթոլիա Գուլէճին մէջ կը դորձէր։ Այս աղեկը շատ մտադի էր ու սորվելու շատ փափաք ունէր, բայց խուլ ու համր էր։ Քանի մեծնար՝ կը տեսնար թէ ինք ուրիշ աղաքներէն տարրեր էր, և յուսահատական ջանքեր կ'ընէր սորվելու ինչ որ անոնք կ'ընէին։ Բայց յուսախաբութիւնը զայն անհանդարտ ըրաւ և անհնազանդ ու անզսպելի եղաւ։ Միտիտանները զայն զրկեցին Յոյն նախնական վարժարան մը, ուր աղեկը ձեռքերը դորձած ելաւ քիչ մը վարժութիւն ունեցաւ և ուսուցեցաւ նաեւ առաքելայական տարրական թուարանութիւն, բայց հոն ոչ ուշ գիտէր թէ ի՞նչպէս կը թելու էր խուլը և Թէոսոսի աղաքան միմնադ սկսաւ։

Թուրքիոյ մէջ խուլերու վարժարան փնտռուեցաւ և գտնուեցաւ թէ Կալորու թիւան մէջ հազիւ այդպիսի մէկ վարժարան կար ու այն ալ Իսլամ աղաքներու համար։ Միտիտանները իմացան նաեւ թէ երկրին մէջ կային հարիւրաւոր խուլ-համրեր որոնք աղաքայ աւելի երջանիկ կեանքի մը մասին բան

մը չէին գիտեր, ոչ ալ յոյս ունէին Քրիստոսի վրայ որ կրնար իրենց լքուած ու խաւարած հոգիները լուսաւորել այս աշխարհիս վրայ։ Որեւէ երկրի մէջ խուլերու վիճակը չառ սըրտառու է։ Բայց Ամերիկայի և ուրիշ Քրիստոնեայ երկիրներու մէջ անոնց հաճար դըպրոցներ կան, ուր անոնց խօսիլ և ուրիշ մարդոց ըրածներէն չափերը ընել կը սորվեցնեն։

Մարզումնի մէջ այսպիսի դպրոց մը բանալու խնդիրը խորհրդակցութեան առարկայ եղաւ։ Այս լուրջ խնդիր մըն էր։ Միտիտանութեան ընկերութիւնը Մարզումնի համար կրցածը կուտար, նոր դորձ մը սկսելու և շարունակելու համար պէտք եղած դումարը հայկայթիկ զայն յղացողներուն վրայ կը մնար։ Անաթոլիա Աղջ. Վարժարանին 1907ի յրջանաւարտ կարգը խորապէս կը շահագորդուէր այս խնդիրով ու զպրօքը հաստատելու գործին համար օգնելու խոստում ըրաւ։ Գոնէ դրական որոշում մը արուեցաւ։ Դպրոցը պիտի բացուէր յիշատակին Միս Մարթա Ա. Քինկի, որ երիտառարդ միտիտանարուէի մըն էր Մարզումնի մէջ և 1895ի տաղանաւալից օրերէն անմիջապէս ետքը մեռաւ։ Միս Քինկի բարեկամները բաւականաչափ դրամ տուին որով կարելի եղաւ փոքր տուն մը ծախու առնել և դպրոցին առաջին տարուան ծախքերը գոցել։ Միս Կալինի Գիլաւէլֆէլմ միտիտանարաց հրահրով Նորթհէմթիթնի (Մասաչուսէթս) Քլարք Աքուրի խուլերու վարժութիւնոցին դասընթացքին հետեւեցաւ և 1910ին խուլերու Քինկ Աքուր վարժարանին անդրանիկ վարժութիւն եղաւ։

Առաջին կարգը կը բաղկանար երեք Յոյն աղաքներէ որոնցմէ մէկն էր Թէոսոսը։ Երկրորդ տարին ասոնց վրայ աւելցան վեց Հայ աղաքներ և աղջիկներ և Թուրք աղջնակ մը։ Իւրաքանչիւր աղայ իր լեզուով կը կրթուէր։

Առաջին երեք աղաքը երբ սկսան տասնը երկու տարեկանէ քիչ մը աւելի էին և այդ պատճառով շատ բան ուսանելու համար բաւական մեծցած էին։ Սակայն և այնպէս անոնք քիչ մը խօսիլ, ուսուցչուէի շուրթէն կարդալ և յաջողապէս գրել և ուսողական պարզ խնդիրները լուծել սորվեցան։ Կրնային կար կարել և անական գործեր ընել և պարտեղ մը մշակել։ Ժողովուրդը կը դարձանար անոնց և

չատ ալցելուներ կու գային տեսնելու համար «խօսող տղաքը» դորանք «անըկող» կոչել սովոր էին։

Յաջորդ կարգին տղաքը աւելի փոքր էին և Հայերէն խօսելու մէջ շարունակ կը յառաջգիմնէ։ Տղայ մը յաջողապէս կրթուելու համար պէտք է գտնէ ութը տարեկանին մասնէ գրգռող ու անկէ կլէ տաանըհինգ կամ տաանըվեց տարեկան։

Մենք այս երկրին խուլերուն մասին շատ սրտառուէ պատմութիւններ գիտենք։ Տարաւայս չկայ որ ընտանիքներէ մասնց մէջ անոնք քաղցրութեամբ կը խնամուին, բայց այն աւան իսկ խորապէս կը զգան այն դժբախտութիւնը որ դիւնէ կը դատէ ուրիշ մարդոցմէ։ Այն իրողութիւնը թէ անոնք չեն կրնար հասնել ու հասնելու չեն պատճառ կ'ըլլայ որ անոնցմէ շատեր ըլլան տխուր, յուսահատ, չարամիտ ու մինչև իսկ ֆուստկար։ Անոնք Աստուծոյ մասին քիչ բան գիտեն և ոչ ոք կրնայ բացատրել անոնց Բրիտանոսով փրկութեան ճամբան։ Շատեր կը զգան թէ իրենք բեռ են իրենց ազգականներուն, և շատեր ալ կը տառապին անխորհուրդ ու չարառէր մարդոց ծաղրանքէն ու չարքիւղումներէն։

Այս տարի Քինկ Աքուլի մէջ փոքրիկ որբուհի մը կայ որուն ազգականը չուկեց զայն պահել իր տունը և դժկամակեցաւ անոր օղնել։ «Ինչո՞ւ պահեմ զայն» կ'ըսէր ան գայրազին, «ան իմ զաւակն չէ. բան մը չարօրէ, չեմ կրնար ծախել զայն»։ Անոնք զայն կառքի մը մէջ գրած ու անծանօթ կառապանով մը Անաթոլիա Գոլէճ գրկած էին, առնց անոր անունը իսկ ըսելու անոր։ Մարդը հաւանաբար քիչ մը ճամբորդելէ հաջորդ կը գտնէ որ աղջնակը խնու համը մըն է։ Կառապանը խուլերու վարժարանի մը մասին երբեք լսած չէր և զայն բերաւ Գոլէճի գոնապաններէն մէկուն՝ հասկնալու համար թէ ի՞նչ կրնար ընել այդ խեղճ աղջնակը։ Որբուհին երբ վարժարանը բերին՝ ցուրտէն կը զոգար։ Բայց ի՞նչ անախնիկ հաճոյք մը կը սպասէր հոն իրեն։ Բարեկամներով չըմպաւաւաւած էր հոն։ Տղաքը սիրով բարի գալուստ մտղթեցին իրեն և հասնելուցին թէ իրենք ալ խուլեր են։ Քիչ մը հաջորդ աղջնակը այնչափ ուրախացաւ որ իրր ուրախութեան արատալայտութիւն չուրջինները զրկել կ'ուզէր։

Քանի որ Թուրքիոյ մէջ մարդիկ դեռ շատ քիչ լսած են խուլերու համար ուրիշ երկիրներու մէջ կատարուած զարմանալի բաներու մասին, ծնողքները խուլ մանուկներու կըրթութեան կարելիութեան մասին համոզուել բաւական դժուար կ'ըլլայ։ Հետեւաբար շատ սաւառակ ժամանակներ, որոնց ծնողքը կրնան կէս թուշակ իսկ վճարել, դեռ նոր մտած են Քինկ Աքուլ. անոնցմէ շատեր ալ գրկուած են ոչ թէ անոնց կրթութեան հաւատ քննադատելուն համար, այլ անոր համար որ անոնց աւելորդ աղաքին անոնց նեղութենէն՝ աւելի վնասակի տեղ մը դնելով անոնց։ Ոմանք իրենց զաւակները բերել չեն ուզեր մինչև իսկ երբ բարեկամներ յօժարին անոնց զարգացական թուակը վճարել։ Ոմանք ալ կը կարծեն թէ այս խեղճները երբ ալ ըլլայ կրնան բերուիլ հոս, և մանուկները այդ կերպով շատ թանկագին ժամանակ և դասեր կը կորսնցնեն։

Պատերազմը նոր աշակերտներու դալուն ըստական արդելք եղաւ և առայժմ ակնկալուածներէն երկուքը միայն կրցան դալ։ Ոմանք այս անապահով կացութեան բոլոր վտանգները յանձն կ'առնեն իրենց խուլ զաւակները զարգացնելու համար։

Խուլերու կրթութիւնը, մասնաւորապէս հոն ուր քանի մը լեզուներ կը գործածուին, շատ ուսուցիչներ և հսկիչներ կը պահանջէ և այդ պատճառով ազգային վարժարանի մը ծախքն ալ շատ կ'ըլլայ։ Ուսանողները շատ քիչ վճարում կ'ընեն։ Որով Մարգուանի մեր այս խուլերու վարժարանը պահելու քիչ զըրամ ունինք։ Այս գործին պատասխանատուութիւնը ստանձնողներ ստիպուած են բարեկամներու նպատաներուն տպաւինիլ ծախքերը գոցելու համար։ Մեզի թեղաղրութիւններ եղած են թէ այս երկրին ժողովուրդը կը շահադրդուտի այս գործով և ուրախութեամբ կ'ուզէ օղնել։ Քանի մը հօգի, թէ՛ Հայերէ թէ՛ ալ Յայերէ արդէն 83/100 իսկի չափ նպատակ մը տեսած են։ 1907ի կարգը հանգանակեց այս նպատակն 3 իսկին։ 1912ի կարգին անգամներէն երկուքը 275 դահեկան տուին. բարեկամ մը երկուս իսկի և ուրիշ մը մէկ իսկի տուին։ Անաթոլիա Ազ. Վարժարանին Դեպարտմենտը Զանից Ընկերութիւններն ալ անցեալ տարի նպատակէն 50 դահ.։

Աշտիկերտի մը տարեթուական է 12 ամ. ու-
լի: Բարեկամներ կը հրաւիրուին տարեթուակ
հայրմայրիկ, կամ գտնել զգրոց ընդունուելու
յարմար աղաք և օգնել անոնց գրամայէս:
Դրամ կարելի է գրել Միշ Ծարլոթ Բ. Ուի-
լըրտի, Անաթոլիա Աղջիկ. Վարժարան, Մար-
զուան:

Այս սիրոյ գործ մըն է: Զանք մըն է ա-
րեւալոյս ծաթեցնելու համար այն հոգիներուն
մէջ որ զրկուած են կեանքին հաճելի բանե-
րէն և կը ընակին սոսկերներու մէջ: Զանք
մըն է այս տառապանքներուն տալու համար
ինքնապահովեան միջոց մը, զգայնելու համար
անոնց թէ իրենք ալ օգտակար են այս աշխարհի
մէջ և ոտրկեցնելու համար այն սպաժառաշխար-
հին վրայ ուր խուլ ականջներ պիտի բացուին,
խուլեր իրենց ընկերներէն անշատ պիտի չաղ-
րին, ու կատարելապէս պիտի մասնակցին ա-
նոնց ուրախութեանց և երկնաւոր Հայրնի-
քին առանձնաշնորհումներուն:

→→→○○○○←←←

ՆՇԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

Հայ «Խնկիզիկ»-ը եւ Ար. Գիրքը. — «Բիւ-
զանդի»-ի 5000 քառակր:

Առհասարակ իր 13րդ թիւով խմբագրական մը
հրատարակեց Երեմ փեմպեկներ եւ Սուրբ Գիրքը
խորագրով, որուն մէջ խմբագիրը կը յայտա-
բարէր թէ Անգղիոյ Թագաւորը, Գերմանիոյ
Կայսրը, և Միացեալ Նահանգներուն նորին-
տիր Նախագահը սովոր են կարգաւ Սր. Գիրքը
ամէն օր, և կը յանձնարարեն նոյնը ընել ա-
մէնուն: Ապա խմբագիրը քանի մը խօսքով
կը չեչտէր այդ սովորութեան կարեւորութիւնը:

Երեք վեհապետներ, թերեւս ուրիշ վեհա-
պետներ ալ, ամէն օր Սր. Գիրքը կը կարդան
և կը յանձնարարեն ուրիշներուն ալ նոյն սո-
վորութիւնն ունենալ: Կ'արժէ բոլորէ մը մեր
զխաւիը այս կէտին վրայ ուղղել, և մեր զի-
տածը երկու խօսքով ներկայացնել, որքան
ալ նորոյթէ ինկած բանի մը վրայ խօսելու ար-
աւոտանութեան ենթարկենք ինքզինքնիս:

Այդ լուրը խորհիլ կու տայ ինձի մեր աղ-
ղին, և մասնաւորաբար մեր Խնկիզիկն զա-
տակարդին Սր. Գիրքը կարդալու ունակու-
թեան վրայ: Եւ պէտք կը տեսնենք ցաւով
արձանագրել թէ մեր ազգին ակնարկուած դա-

տակարդը, — գրագէտ, բանաստեղծ, հրա-
պարակագիր, հեղինակ, բժիշկ, փաստաբան,
փրօֆէսոր, ուսուցիչ, անօրէն, երեսփոխան,
վերջապէս ամէն անոնք որ ազգը առաջնոր-
դելու պաշտօնն ունին, առհասարակ ցաւա-
լիօրէն աղէտ են Սր. Գիրքին նկատմամբ, ինչ
որ սա տխուր եղբակացութեան կը բերէ մարդ
անխուսափելիօրէն թէ յիշուած դատակարգը
Սր. Գիրքը չի կարդար, միթէրար բացառու-
թիւններն յարգելով անշուշտ: Շատ քիչ ան-
գամ մարդ կը հանդիպի որ այս դատակարգի
անձինք հրապարակաւ կամ ուրիշ առիթներով
և կամ իրենց գործերուն կամ երկատիրու-
թեանց մէջ այս մատենին ո՛րեւէ ակնարկու-
թիւն՝ և կամ անկէ մէջբերումներ ընեն, և
ընեն ալ՝ յաճախ ծիծաղաշարժ սխալներու մէջ
կ'իյնան, ինչպէս կը յիշեմ քիչ ատեն առաջ
հանդիպած ըլլալ այս կարգի սխալներու մեր
ամէնէն կատարեալ դրագէտներէն մէկուն մէկ
յօդուածին և մեր խմբագիրներէն մէկուն մէկ
խմբագրականին մէջ:

Եւ սակայն մեր այս դատակարգը առհասա-
րակ իննամով ուսումնասիրած է բոլոր դատա-
կան կամ արդի մեծ բանաստեղծները, և Տան-
թէն, Հոմերոսը, Վիրգիլիոսը, կամ Հիւլիոն,
Կէօթէն, Թէնիսոնը զազանիք չունին անոնց
համար, վերլուծած է յաճախ հին և արդի փի-
լիսոփաներու, ընկերարաններու և ընկերվա-
րականներու խմատատիրութիւնները, տեսու-
թիւնները և վարդապետութիւնները և վեր-
ծանած է Քարլ Մարքս, Նիցշէ, Նօրտաու,
Շոփենաուեր, Միլերը և ուրիշ հարիւրաւոր
հեղինակներ և փիլիսոփաներ: Այո, մեր գրա-
հեղինակներ և փիլիսոփաներ: Այո, մեր գրա-
կան, լրագրական և ուրիշ ասպարէզներու
վրայ դանուող այսօրուան մեր ամէնէն աչքա-
ռու գէմքերը, զորս ամէն ոք կը ճանչնայ, և
որոնց անունները յիշել հարկ չէ, անոնք ա-
մէնքը ուսումնասիրած և վերլուծած են ամէն
ազգի ամէնէն նշանաւոր գլուխ-գործոցներէն
չատերը, բայց առնք, զուցէ քիչ բացառու-
թեամբ, ողբալի տղատութիւն մը կը ցուցնեն
Սր. Գիրքին և անոր՝ փիլիսոփայութեան և
վարդապետութեան մասին: Ասիկա իրողու-
թիւն մըն է, և ցաւալի իրողութիւն մը մեր
ազգին համար:

Այս իրողութեան առջեւ մարդ հետաքրքիր
կ'ըլլայ պատճառներ փնտռելու: Մեր մէջէն

ումանք Սբ. Գիրքը պառաւներու և կամ եկեղեցականներու ընթերցանութեան յարմար գիրք մը նկատած են, բայց ակնարկուած երեք վեհապետները, և ասոնց պէս շատ ուրիշներ, յայտնապէս մեր ինքնիշխան գաղափարներն այսպէս մտածողներուն պէս չեն մտածեր:

Ուրիշներ գուցէ կը մտածեն թէ իրենք չափազանց դաւադ են իրենց գործերով ամէն օր կամ յաճախ այդ գիրքին ընթերցման ժամանակ տալու համար: Բայց վերը յիշուած երեք վեհապետները, և ասոնց նման բազմաթիւ ուրիշ անձեր, կը կարծենք թէ մեր ամէնէն զբաղ ինքնիշխան չափ, և քիչ մըն ալ աւելի, զբաղ են անշուշտ:

Կան ումանք ալ որ կը մտածեն գուցէ թէ Սբ. Գիրքը ներկային մէջ նորոգութեան կարգ մըն է, և անհատական կամ ընկերային կեանքի մէջ տեղ չի կրնար ունենալ այսօր: Բայց դարձեալ ասոնց պիտի ուզէի մատնանիլ ընել վերը յիշուած երեք վեհապետները և անոնց նման իւրաւորներ ամէն ազգի մէջ, որոնք այդ միտքը յայտնապէս չեն բաժնի մեր ինքնիշխանութեան հետ:

Կարգ մը նեղմիտ անձեր ալ կան մեր մէջ, ցանցառ թիւով բարեբաղդաբար, որ Սբ. Գիրքը կը նկատեն Բողոքականներու «գաւառաթուղթ»ը, և իրենք, իբր ոչ Բողոքական, գործ չունին և պէտք չէ ունենան անոր հետ: Այսպէս մտածողներուն խորհեակերպին սխալ ըլլալը ապացուցանել ջանալն իսկ ժամադրաւորութիւն պիտի սեպէինք, քանի որ Սբ. Գիրքը համայն Գրիտոստեաններուն «գաւառագիրքն» է, եթէ կ'ուզէք այս բառը գործածել, կամ առանձնաշնորհումն է, իրաւունքն է, ստացուած քն է:

Ինծի կը թուի թէ մեծագոյն պատճառը մեր այս գաղափարներն Սբ. Գիրք չկարգաւորել անոր նաշակը չունենալը և պէտքը չզգալն է: Եւ ասիկա այն տեսակ պատճառ մըն է որուն համար մարդ չի կրնար չցաւիլ: Անհատական, ընկերային և ազգային կեանքի մէջ մարդկութիւնը ի՞նչ բարձունքներու պիտի հասնէր, եթէ այդ գիրքը ուսանէր և մանաւանդ գրածադրեալ անոր սկզբունքները: Կ'ողբանք մեր ազգին վիճակին վրայ, բայց որքա՞ն օգուտ յառաջ պիտի գար արդեօք եթէ սոսկ իր ձեռքը մը փորձուէր անոր սկզբունքները նե-

րարել, ուրիշ շատ միջոցներու հետ կամ միջոցներու տեղ, մեր ազգային, ընտանեկան կամ ընկերային կեանքին ախտաժեշտ մասերուն մէջ: Գարեւել ի վեր պատմութիւնը և մարդկային փորձառութիւնը կը վկայեն թէ այդ գիրքը ուրիշ ամէն գիրքերէ և միջոցներէ զերազանց հանդիսացած է անհատներուն և ժողովուրդներուն կեանքը բարձրացնելու և ազնուացնելու մասին, և ուստի եթէ մարդ ինքզինքը Գրիտոստեան կը դաւանի և կը հաւատայ անդրիլիմեան կեանքի մը գոյութեան՝ պէտք ունի այդ Սրբազան Մատենար կարգաւոր և մանաւանդ անոր համեմատ ապրելու: Ներկայիս մէջ, սակայն, կը կարծենք թէ ցաւով իրողութիւն մը հաստատած կ'ըլլանք, երբ ըսենք թէ մեր ինքնիշխանութեան առհասարակ անտեղեակ է այդ Մեծ Գիրքին, և շատ անգոժաբ՝ դայն ուսանելու: Բայց աւելցնենք հոս միանգամայն թէ՛ ոչ ոք մեզմէ աւելի ուրախ պիտի ըլլար, եթէ մէկը մեր այս յայտարարութեան սխալ ըլլալը ապացուցանէր:

*** Այս ցաւով հանդամանք ունեցող ակնարկէն վերջ կը փափաքինք հաճելի պարագայ մը մատնանել և այնպէս վերջացնել մեր նշմարները: Բիւզանդիոն այսօր կը հրատարակէ իր 5,000րդ թիւը, ճոխ բովանդակութեամբ մը: Մեր լրագրական հրատարակին վրայ շատ անգամ չէ որ պատահութիւն կ'ունենանք այս կարգի գէպքեր արձանագրելու: 17 տարիէ ի վեր Բիւզանդիոն հրատարակուել է գրեթէ անընդհատ միւլտիպլիկացիոն խմբագրապետին և անոր լէնին վարչութեամբ: Ի՞նչ տեսակ ծառայութիւն մատուցած է Բիւզանդիոն մեր հատարակուելու 17 տարիէ ի վեր, ահա այն հարցումը զոր այս Հայաթերթին վարիչը պէտք է այս օրերս ուղղած ըլլայ ինքն իրեն, և նոյն հարցումը իրաւունք ունի բնելու մեր դրական ու լրագրական շարժումին հետեւող մը: Պէտք է հոս ամէն բանէ առաջ ըսենք թէ Բիւզանդիոնի անօրէնը Պ. Բիւզանդ Բէչեան նշանաւոր լրագրագետ մըն է մեր մէջ: Գրեթէ քառասուն տարիէ ի վեր այս տաղարեղին մէջ աշխատած է, և իր հմտութիւնը բազմապիսի խնդիրներու մասին, իր ձեռնհասութիւնը թերթ վարելու մէջ, և իր տեսութիւնները քաղաքական և ազգային հարցերու մէջ, զինքը իր պաշտօնակիցներուն առաջին կարգին վրայ

գրած են, եթէ անոր ամէնէն բարձր տեղը տուած չեն: Պ. Բիւզանդ Քէչեան կրնայ իր հակառակորդները, հակակիրները և նոյն խել թշնամիներն ունենալ. այս. աստղաբեկին մէջ անբնական բան մը չէ այս պարագան, ոչ թէ միայն մեր մէջ, այլ նաեւ օտար ազգերու մէջ ալ: Բայց Պ. Բիւզանդ Քէչեանի հակառակորդներն իսկ պիտի ընդունին իր անժխտելի ձեռնհասութիւնը թերթ մը վարելու, գործին մէջ: Եւ՝ մենք ընդունելով հանդերձ թէ Բիւզանդ Քէչեան և Բիւզանդիտն կրնան որդադրելի կէտեր ունենալ, կը հաստատենք հոս այս առիթով թէ Բիւզանդիտն 5000 թիւերը մեր ազգին և երկրին շահերուն տեսակէտով պարապ տեղ հրատարակուած չեն, այլ անոնք նպատած են Հայ ազգին ու այս երկրին նիւթական, իմացական և բարոյական մակարդակը բարձրացնելու: Եւ ուստի պիտի մաղթենք որ Բիւզանդիտն անօրէնը իր թերթը հետզհետէ աւելի կատարելագործելով հրատարակէր նաեւ, ինչո՞ւ չէ, անոր 10,000-է թիւն ալ և ապա գործը յանձնէր, օգտակար գործ մը կատարողի արալին գոհունակութեամբ՝ երիտասարդ Քէչեաններուն, որոնք ալ իրենց կարգին կարենային Բիւզանդիտնը հասցնել ազգային մեծ օրաթերթի մը զազափարական դիրքին և բարձրութեան:

5 Ապրիլ

«ԱՌԵՏԱՐԵՐ»Ի ԴԵՏԸ

Վրիլակի.— Մեր վերջին Նշմարմներուն Դիւնալին մէջ «խնդ և դուցէ անիրաւ է այս դատում» խօսքը պէտք է կարգաւ «խիստ և դուցէ անիրաւ է ևն»:

Նոյն

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

Ազգերու զարգացման և յառաջդիմութեան համար իրենց երկիրներուն աշխարհադրական դիրքը ահապին կարեւորութիւն ունի: Աս հառաքակ այն բոլոր երկիրները, որոնք հաղորդակցութեան ամէնէն արադրնիւթաց միջոցներով ուղղակի կապուած չեն քաղաքակիրթ երկիրներու հետ, անոնք միշտ ամէնէն աւելի եւ մնացած են: Մեծ կղզիներու և թերակղզիներու վրայ բնակող ազգերը շատ աւելի դիւրութիւններ ունին քաղաքակիրթական կեդրոններու հետ շփուելու և անտեսադէմ ու

քաղաքակիրթութեան յառաջդիմելու քան այն ազգերը որոնց երկիրները չորս կողմէն եւ մնացած ժողովուրդներով չընթացաւ ըլլալով հաղորդակցութեան արդիտեան միջոցներէն ալ դուրի են: Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ այն երկիրներու համար, որոնք ընդարձակ ծովափնէր ունին և որոնց նաւահանգիստները մշտական յարաբերութեան մէջ են քաղաքակիրթ երկիրներու հետ: Վարչական յոռի գրութիւն մը և կամ ժողովուրդներու քաղաքակիրթութեան բացարձակ ապիկարութիւնը միայն պատճառ կրնան ըլլալ այսպիսի ազգերու դանդաղ յառաջդիմութեան: Ընթերցողները պիտի առարկին դուցէ թէ Թուրքիա ահա՛ զին ծովափներ ունենալով Եւրոպական քաղաքակիրթութենէ եւ մնացած է: Անշուշտ այս գծախառն երեւոյթին բուն պատճառը պէտք է վնասել յոռի վարչութեան մէջ: Իրաւամբ ալ զահալուելի Սուլթանին օրով Օսմանեան կայսրութեան քաղաքացիներուն արտասահմանի հետ ունեցած յարաբերութեան առջեւ ամէն տեսակ խոչնդոտներ կը յարուցանէր կառավարութիւնը, փոխանալ զայն ամէն միջոցներով զիւրացնելու:

Այս տեսակէտով, եթէ մենք քննելու ըլլանք նոյն խել Թուրքիան, կը տեսնենք թէ մեր կայսրութեան իմացական և առեւտրական կեդրոնները ո՛չ թէ երկրին ներքը գտնուող քաղաքներն են, այլ ծովերուն վրայ գտնուած նաւահանգիստները: Արդարեւ ալ Կ. օղլիս, Իզմիր, Պէյրութ շատ աւելի խոշոր վաճառահան քաղաքներ և մատուր զարգացման կեդրոններ են քան Դիւնեա, Սիվազ, Էրզրում, Վան, Հոսեյնով որ վերջինները առեւտրական ճամբաներու վրայ կը գտնուին ու մասամբ ալ այժմ՝ երկաթուղիով կապուած են մալրաքաղաքին հետ: Այս տեսակէտով դիտելով այն նահանգները, ուր հո՞ծ Հայութիւն մը կը բնակի, մեր մասնաւոր ուշադրութեան և դուրդուրանքին առարկայ պէտք է ըլլայ մանաւանդ Կիլիկիոյ Հայութիւնը, որ ոչ միայն ծովափերեայ գաւառներու մէջ կը բնակի, այլ նաեւ կ'օժտուի երկաթուղիներու ընդարձակ ցանցով, որ անոր ապագայ անտեսական և իմացական զարգացման հզօր ազդակ մը պիտի ըլլայ: Կիլիկիոյ Հայութեան բնատուր ձիրքերու մասին ու է կասկած չունինք, բայց կեանք

քի արդի պայքարին հիմերը գրուած են իմացական զարգացման և գրաժողովրդի վրայ: Նաւային և երկաթուղային հաղորդակցութեանց չնորհիւ յառաջիկային Եւրոպական հսկայ գրամագլուխներ պիտի բանին Կիլիկիան գաւառներու մէջ և եթէ Հայ Օսմանցիները իրենց մանաւանդ իմացական զարգացումով յետամնաց ըլլան, այն առին գոյութեան պայքարի մէջ իբր տկար և ապիկար պիտի ընկճուին անառնապէս և հոգեպէս և բնաջինջ պիտի ըլլան: Չափազանց ուրախ ենք սակայն տեսնելով թէ Կիլիկիան Հայութիւնը ժամանակի պահանջները ըմբռնելու բարձրութեան վրայ կը գտնուի և իր աղքատիկ միջոցներով գերադէն ջանքեր կ'ընէ այն իմացական բարձրութեան հասնելու, որուն կը մղէ զինքը կեանքի պայքարը: Կիլիկիան հայաբնակ քաղաքներէն Այնթապ միշտ ուսման և յառաջիմութեան որրան մը եղած է: Գուցէ Աստանայի Հայութիւնը անառնապէս աւելի բարւոյ վիճակ մը ունէր կտառածներէն առաջ, բայց ուսումնարանական տեսակետով նոյնիսկ Աստանան հասած չէ Այնթապի բարձրութեան: Այս իրողութեան ալ բուն պատճառը Այնթապի Ամերիկեան Գոյէճն է, որ Այնթապցիներուն ուսման սէրը աւելի բորբոքած և զանոնք միշտ աւելի բարձր ու կատարեալ դպրոցներ հիմնելու մղած է:

Կիլիկիան բարձրագոյն վարժարան մը հիմնելու գաղափարը, մանաւանդ Սահմանադրութենէն ետքը, շատ անգամ յեղեղուեցաւ: Իմէնէն աւելի Կիլիկիոյ Շնորհազարդ Կաթողիկոսին ջանքերէն կ'ակնկալուէր այսպիսի օգտաշատ յոյսերու պսակումը արտաքին օգնութեամբ: Նորին Ս. Օծութեան ջանքերը, սակայն, յաջողութեամբ չապակուեցան: Գոպլիի և օրինակելի եռանդով մը այժմ Այնթապցիք իրենց սեփական միջոցներով գործի ձեռնարկեցին և մինչև վերջին աւարներու ազարդին կերպով իրարու հետ մրցող և իրարու ոյժերը ջլատող երկու դպրոցական կուսակցութիւնները եղբայրաբար իրարու ձեռք կարկառեցին սմբողջ Կիլիկիան Հայութեան ջերմ փափաքը իրագործելու համար: Անոնց ամէն գովեստէ վեր և ազդօգուտ նպատակները իրագործուեցան և 1912 Սեպտ. 6ին Կիլիկիան Բարձրագոյն Վարժարանը հիմնուեցաւ: Այն-

թապցի համալսարանական երիտասարդներ, ուսումնապետ առևտրականներ և քահանաներ գործին գլուխը անցան և լիայոյս ենք թէ այս տարի հանդիսաւոր կերպով կը բացուի Կիլիկիան Բարձրագոյն Վարժարանին առաջին ուսումնական տարին, կարող ուսումնական մարմնի մը հսկողութեան ներքեւ: Որչափ ալ գովելի ըլլայ Կիլիկիցիներու այս գերադէն անձնախրութիւնը՝ մեր երկրորդական ուսումնարաններուն թիւը օրինակելի հաստատութեամբ մը բազմացնելու և Կիլիկիան Հայութեան իմացական զարգացման կարելի եղածին չափ օժանդակելու, այնքան ալ զանազան վայրեր գրուած Հայութեան վրայ բարոյական պարտք մը կը ծանրանայ այս հաստատութեան ամէն կերպով և մանաւանդ Արսլան օժանդակելու: Որովհետեւ որքան ալ Կիլիկիան Հայութիւնը բարի փափաքներով տոգորուած ըլլայ, իր այժմեան նիւթական վիճակը այդ փափաքներուն համապատասխան աստիճանի մը վրայ չէ: Այս պատճառով մենք կը յուսանք թէ ո՛չ միայն Հայոց Բարեգործական Միութիւնը սիրով անոր օգնութեան պիտի հասնի, այլ նաեւ մեր գպրոցատէր և ուսումնասէր հարուստները իրենց դուրսդրանքին առաքիւյս պիտի ընեն այս հաստատութիւնը և մեծադուծար նուէրներով և կտակներով անոր նիւթականը կատարելապէս ապահովեն: Այժմէն չենք ուզեր ապագայ Կիլիկիան ճեմարանի մը կամ համալսարանի խօսքեր ընել, քանի որ Կիլիկիան Բարձրագոյն Վարժարանը գեւ իր հիմնարկէքի նախօրեակին մէջ կը գտնուի, բայց միշտ գեղեցիկ խեղալի մը հրապոյրը թող գորավիդ ըլլայ բոլոր ուսումնասէր աշխատողներուն:

Մենք ջերմապէս կը բաղձայինք նաեւ որ Կիլիկիոյ մէջ ո՛չ թէ միայն երկրորդական վարժարան մը, այլ նաեւ երկրորդական և առևտրական դպրոցներ հիմնուին, քանի որ քաջ գիտենք թէ Օսմանեան Կայսրութեան այս ծովեզերեայ սահմանները ապագային հաղորդակցութեանց դիւրութեան չնորհիւ անառնական և իմացական մեծ դեր մը խաղալու սահմանուած են: Այս պատճառով ալ ջերմապէս կը փափաքինք որ Կիլիկիան չըջանի վանական և ազգային կալուածները կատարելապէս ապահովուին և նորադոյն մեթո-

ներով մշակուին, և մասնագէտ և ձեռնհաս անձերէ կազմուած յանձնաժողովի մը ձեռքով մատակարարուին և անոնց ամբողջ հասոյթը ազդօգուտ նպատակներու յատկացուի: Հարկաւ հաղորդակցութեանց դիւրութիւնները և ժամանակը այս դադարները աւելի պիտի հասունցեն: Մեզի կը մնայ հոս ջերմասէս շորհաւորել կիրիկեան Բարձրագոյն վարժարանի Հոգաբարձութիւնը և անոր համար բոլոր աշխատողները և հրաւէր կարգաւ մեր բոլոր հայրենակիցներուն իրենց կարողութեան համեմատ օժանդակել անոր:

ՄԵՐ ԳՈՒԼԵՃՆԵՐԸ

ԵՓԵՍՏ ԳՈՒԼԵՃ, ԽԱՐԱՅԻՐ

Գոյէճին մէջ մարմնամարդի տրուած կարեւորութիւնը օր ըստ օրէ աւելնալու վրայ է տալոց մէջ ալ նախնի ճշմարտական դադարներու տեղաւոր իւր առողջ մարմին մը ունենալու փափաքը կ'անցնի: Ասկէ քանի մը տարի առաջ Եւրոպական խաղեր անձանքի էին մեր Գոյէճին մէջ և աշակերտներ տեղական խաղերով կը բաւականանային: Երեք, չորս տարի առաջ միայն Գոյէճը ունեցաւ իր ֆութպոլը, բայց զժառանգութիւնը հոն է որ խաղի յարմար տեղ մը չունինք: Տղաք այդ խաղը խաղալու համար սակաւուած են Գոյէճէն 10—15 րոպէ հեռավորութեամբ տեղ մը երթալ, ան ալ նորէն զատիվայր մը: Սակայն խաղին հրապուրիչ հանգամանքը ամէն զժառանգութիւն աննկատ կը թողու: Տղոց հետաքրքրութիւնը արթնցնելու համար անցեալ տարի Միտ ձէյքըպօրն, Տանիմարքայի հիւանդապահ միսինարուհին, արծաթ գաւաթ մը նուիրած էր Գոյէճի չորս կարգերուն միջև եղած մրցման համար և յաղթող կարգին արձանագրութիւնը կ'ըլլայ գաւաթին վրայ: Աս խաղը աւելի շահագրգռութիւն արթնցուցած է Մեզի Գերման Սէմինէրի աշակերտաց հետ մրցում մը ունենալէն ի վեր: Այս մրցումը երկու տարի է կանոնաւորապէս կը շարունակուի, բայց երկու անգամին ալ յաղթութիւնը անոնց կողմը մնացած է, սա միակ պատճառով որ մեր կողմէն մրցողներ վարժութիւն չեն ունեցած յարմար դետին մը չգոյութեան պատճառաւ: Աս տարի 28 անգամ ունի ֆութպոլի Ակումբը:

Այս խաղէն դատ, այս տարի Մր. Ուորաի առաջնորդութեամբ պատրաստ ալ խաղալ սկսուած է: Նորէն խաղարանի չղոյութեան պատճառաւ հին ախոտ մը, որ հիմա անդործածելի է, խաղարանի վերածուած է: Այս ալ մեծ ընդունելութիւն գտած է աղոյմէ:

Երկու տարի է Մր. Լիվընդուտի առաջնորդութեամբ կանոնաւոր մարմնամարզ ունեցած են Գոյէճէն և վարժարանէն կանաւոր աշակերտներ: Աս խաղերուն համար բաւական յարմար տեղ մը ունինք Հոլիլը Հոլի մէջ: Անցեալ տարի քաջալերիչ հանդէս մը ունեցանք և այս տարի ալ մտադրութիւն կայ ունենալ: Այս խաղերուն համար 50 հոգիի մօտ կամաւորներ կան այս տարի:

Ամէն տարի տարեկերջին խաղերու հանդէս մը տեղի կ'ունենայ: Տեղական կարգ մը խաղեր կը խաղցուն այդ օրը և ամէն խաղի համար երեք աստիճանի ժապաւններ կը տրուին, իւրաքանչիւրը մասնաւոր թուական արժէքով: Շահուած թիւերու առաւելութեան նայելով 1-5 աստիճանի մրցանակներ ալ կը տրուին: Այս մրցանակները կը բաղկանան արծաթ մետաղներէ, զրքերէ, զրիչներէ, ևն:

ՍՐ. ՊՕԳՈՍԵԱՆ ԳՈՒԼԵՃ, ՏԱՐԱՆ

Սր. Պօղոսեան Գոյէճի ուսանողները թէպէտ մասնաւոր փափաք մը ունին մարմնամարզական խաղերու համար, սակայն տարարազդարար անհրաժեշտ եղող դիւրութիւնները կը պակսին: Այս տարի ֆութպոլի միջոցաւ մարմնամարզներու տեսակներն ալ բազմացան. վերոյիշեալ խաղերը զրեթէ սովորական դարձած են բոլոր ուսանողներու համար: Ըմբռնական խաղերու յատուկ ընդարձակ դետին չունենալու պատճառաւ շատ զժառանգութիւններ կ'ունենանք. բայց և այնպէս լիայոյս ենք որ յառաջիկայ տարուան համար բաւական դիւրութիւններ պիտի ընծայուին: Ուսանողներու մեծամասնութիւնը շատ հիանալի մարզանքներու խաղեր կը կատարեն մարմնամարզական գործիքներու վրայ: Ամենայաջող մարմնամարզիկները մրցանակներով կը վարձատրուին: Գիւլերօթիկ ուսանողները զինուորական մարզանք կ'ընեն օր ընդ մէջ կանոնաւորապէս Մր. Նելսոնի հրահանգներով:

Վարդանանցի տնիւր. Այս տարի ալ ըստ սովորականին տեղի ունեցաւ Վարդանանց Տօնի յատուկ հանդէսը նախագահութեան տակ վարժարանին Հայերէնի ուսուցիչ Հայկազուն Էֆ. Յակոբեանի: Չայնական ու գործիական երաժշտութիւնը հանդէսին փայլը աւելցուց և յարմար սեղաններ ըրին փռօֆ. Ս. Քիւփէլեան: Երեւոյցին կարգէն Պ. Ներսէս Պալեան և հանդէսին նախագահը: Ներկայ էին Տարածնցի բազմաթիւ աղջայկներն ալ: Ներկաները զո՞տ պաւորութեամբ մեկնեցան:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ

Հակառակ յամառ զրոյցներու թէ մեծ և վճռական ճակատամարտներ տեղի պիտի ունենան քանի մը օրէն, իսողաղ չաբաթ մը ևս բոլորեցինք։ Այս չնշանակեր սակայն թէ կարեւոր գործողութիւններ տեղի չունեցան բնաւ։ Ինչպէս պաշտօնական զեկոյցներ ծանուցին, այնչափ ծանր ընդհարում եղաւ Չաթալճայի չրջանակին մէջ որ ամսոյս Տին պահ մը զինադուր եղաւ երկու կողմի միտակերպեր թաղել կարենալու համար։ Միւս կողմէ Յոյները Ասիական ցամաքին վրայ զօրք հանելու քանի մը լուրջ փորձեր ըրին, որոնք սակայն չյաջողեցան։ Իսկ Պուլկար աղբիւրէ կը հաւատաւոր թէ Արապի կամուրջը ամբողջովին նորոգուած և ընդհանուր բանակեալը Էսիրնէ փոխադրուած է, երկրորդ բանակն ալ Չորլու։ Ճաշի փաշա ալ, որ Եանեայի անկումէն ի վեր մերթ թոյլ և մերթ խիստ կերպով կը հալածուէր Սերպիւրէն, յաջողեցաւ Ալպանիոյ կառավարութեան նոր կեդրոնը, Ավլուսիա, մտնել և Ալպանականներու տեղ Օսմ. դրօշ պարզել, ինչ որ մեծ հաճոյք պատճառեց պաշտօնակցի մը, որ անէծք կը տեղայ Մահիլը ուրացող և գլխարկ ընդունող Ալպաններու վրայ։ Յունական կառավարութիւնը ստիպուեցաւ Ավլոնիոյ չրջանակի իր հրամանատարին հրահանգ տալ որ հալածէ զճաշի փաշա՝ առանց միտ գնելու տէրութիւններու նախորդ զեկոյցին, որով կ'արդիւնէր զին. գործողութիւն կատարել Ալպանական սահմաններուն մէջ։ Մոնթենեկրօի գէմ կարգադրուած ցոյցը իրադրութեցաւ։ Անթիվարի միջազգային նաւատորմի Անդրիայի հրամանատարը ամսոյս 10ին քաղաքին կառավարչին զեկոյց թէ նոյն առաւօտ ժամը Տին ոկաւ ծովեզրին պաշարումը Անթիվարիէ մինչեւ Տրինի գետաբերանը ընդմէջ հիւսիսային յայնոթեան 42° 6' ին և 41° 15' ին։ Պաշարումն ամէն կարգի նաւերու գէմ է և այն սահմաններէն դուրս գտնուող նաւեր պիտի կրնան պաշարման գծէն մեկնել մինչեւ 48 ժամէն։ Հեռուեալ օր ալիւրաբարձ երեք փոխադրանա-

ւերու ընկերացող Մոնթենեկրօն արքայական զբօսանալը գրաւուեցաւ։ Սերպիա վերջապէս Չոր. Պոյովլիչի հրամայեց ամէն գործողութիւն դադարեցնել Շքոտարայի գէմ։ Մոնթենեկրօ ևս տրամադիր կ'երեւի ի նկատ առնել փոխարինութիւններու առաջարկը, որ տէրութիւններու կողմէ կ'ըլլայ Շքոտարայէ հրաժարելու պայմանով։ Այդ առաջարկը իր ամբողջութեամբ ծանօթ է գեւրայց կը պարունակէ գրամական պատկառելի գումար մը, նաեւ Աւստրիոյ կողմէ թողում հողային կարեւոր մասի մը Պոսնայէ մինչեւ Սերպ սահմանադուրը և Մոնթենեկրօի հիւսիսարեւմտեան կողմէն մինչեւ Անթիվարի։ Ասոր մէջ է Լէֆչէի ամրացեալ համարաւոր դերքը որու մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Մոնթենեկրօ և որ կ'սպառնար Չէթինէի։ Բեյոյքը կը հաղորդէ Եւրոպական մամլոյն թէ Նիքիթա թաղաւորը որոշած է, երբ բոնի ոյժ գործածուի Մոնթենեկրօի գէմ, թողուլ գահը և ընտանիքով հեռանալ երկրէն։ Այն ժամանակ Մոնթենեկրօ Սերպիոյ պիտի միանայ փեթար թաղաւորին տակ։ Բայց Նիքիթա և իր սերունդը միացեալ երկիրներուն զահուն յաջորդելու իրաւունքը պիտի ունենան և տարեթուակ տառնան։

Շարթուանս մէջ գէտ հայտնութիւն առնուած կարեւոր քայլն եղաւ այն զեկոյցը, զոր տէրութիւններու զետպանները կիրակի Պուլկար վարչապետ Մ. Կէչովի յանձնեցին ի պատասխանի զինակիցներու Ապրիլ 5 թուակիր պատասխան-զեկոյցին, և զոր լաւ համկնալու համար հարկ պիտի ըլլայ վերստին կարգաւ մեր նախորդ թիւին 358րդ էջին տաջին սիւնակին վարի մասը, ուր կը գտնուի զինակիցներուն պատասխանը։ Տէրութիւնները անոր մէն մի կէտին պատասխանելով կ'ըսեն նախ թէ զոհ են թշնամութիւնները վերջացնելու համար առնոց կողմէ յայտնուած տրամադրութիւններուն համար։ Ապա կը յայտարարեն թէ Թուրքիա պուլկար սահմանագծին վերաբերեալ զիտողութեան գէմ առարկութիւն մը չունին, թէ Եգիպտանի կղզիներուն վերաբերեալ զիտողութիւնը կրնայ ընդունուիլ սա վերապահումով որ անոնցմէ ոմանց նկատմամբ տէրութիւնները որոշեն, քանի որ կղզիներու ճակատաւորը անոնց թողուած է որոշել, թէ այժմէն պատրաստ են իրենք հաղորդել Ալպանիոյ

հիւսիսային և հիւսիսարեւելեան սահմանները որոնք արդէն որոշուած են, իսկ հարաւային և հարաւ արեւելեան սահմանները պիտի հաղորդուին անմիջապէս երբ յայտնի ըլլան, և թէ անտեսական ամէն ինչիւր փարիզի յանձնաժողովին վերադառնուած է, ուստի և աւելորդ կը համարին այժմէն կարծիք յայտնել պատեւրազմական սուգանքի միջոցներ վրայ: Մ. Կէշու ըստ սովորութեան չորհակալ եղաւ և պատասխանեց թէ պիտի խորհրդակցի զինակիցներուն հետ: Սովիայի մէջ լաւ տպաւորութիւն գործեց տէրութիւններու այս պատասխանը և խաղաղապետները դո՛ւ եղան: Սակայն կուսակցութիւն մը կայ, ղինուորականը, որ կը բաղձայ պատերազմին վերջ չտալ, առանց մինչեւ Պոլիս արշաւելու: Յունաստան և Սերպիա, որոնց ևս հաղորդուեցաւ նոյն զեկոյցը, կարելի կը համարին հաշտութիւնը, բայց կը փափաքին պահել զբաւեալ բոլոր երկիրները: Միւ կ'ընէ թէ բանակցութիւններու ընթացքը և Օսմ. բանակին անգոր վիճակը կը հեռացնեն թշնամութիւններու երկարաձգման վտանգը: Բայց Թուրքիայ հետ պատերազմին վերջացումը չնշանակիր տաղնապին ալ վերջացումը: Եւ այս նշանակալից է, եթէ յիշենք որ Պուլկարեւրումնական վեճէն զատ զինակիցներու անհամաձայնութիւնը կայ, որ հետզհետէ կը սաստկանայ դժբախտաբար: Վախ կայ թէ Յունաստան զանազան ինչիւրներ պիտի յարուցանէ, որոնք պիտի գժուարացնեն կամ յարազան վերջնական հաշտութիւնը: Թէեւ ամսոյս 8ին 45-46 տարեկան 20,000 Պուլկար երիտասարդներ արձակուեցան անպայման, հրամայուեցաւ Սէրէզի մէջ Մակեդոնական բանակ մը կազմել երկու զօրաբաժինով, որոնց մին պիտի մնայ ի Սէրէզ, միւսն ի Գալլա, իւրաքանչիւրը 4 տկան վաշտոց երեք զօրադնդով և ամէն ալ զբաւեալ երկիրներու 20-26 տարեկան երիտասարդներէ բաղկացած, որոնք պիտի ունենան 32 սղայ և 64 ենթասղայ: Արդէն 10,000 Պուլկար ղինուոր զրկուած է Գալլա: Իսկ Յունաստան 106,000 ղինուոր համախմբած է Մակեդոնիոյ մէջ և յաւելուածութեամբ երեք զօրաբաժին զրկեց Սէլանիկ: Սըրէա. Կրէյ Երկու. ժողովին մէջ հարցման մը պատասխանեց թէ տէրութիւնները Մակեդոնիոյ համար ունէ երաշխաւորութիւն տուած չեն:

Մ. Տանէվ ալ ճառի մը մէջ յայտարարեց թէ Յոյներու և Սերպերու հետ Պուլկարիոյ յարաբերութիւններուն համար լուրջ վախ կայ: Բայց վատահոլութիւն յայտնեց թէ կնքուած զաշնագիրներուն զօրութեամբ ոչ մէկ պարագայի մէջ պիտի զոհուին Պուլկարիոյ իրաւունքները և թէ անշուշտ ողջմտութիւնը ազգայնամոլութեան դեմ պիտի յաղթէ: Բեօյքլու կ'իմանայ թէ Սերպիպուլկար զաշնագիրը չատ որոշ է և կը արամադրէ թէ ի հարկին իրաւաբար պիտի կարգուի Ռուսիոյ Չարը: Իսկ Պուլկարեյոյն զաշնագիրը հապճեպով խմբագրուած է պատերազմին շուտ սկսելուն պատճառով և չունի իրաւարարական արամադրութիւն: Գալլով Թուրքիպուլկար նոր սահմանադին, չատ բաներ բոլորեցան անոր վրայ: Բայց վաւերական տեղեկութեան համար պէտք պիտի ըլլայ սպասել մինչեւ որ ղինակիցները տէրութիւններու նոր ղեկոյցին պատասխանեն, երբ անշուշտ իրենց պահանջումը պիտի ճշտեն անոնք: Աւ այժմ հասկցուածը սա է թէ նոր սահմանագիծը Միտիայէ պիտի երթայ ուղղակի Մուրադը, յետոյ բեկեալ դժով մը մինչեւ Էնոսի արեւելակողմը երկու հզով. դէպ ի Սարսի Ծոցը՝ Պուլկարիոյ թողուլ Բէշան և Մալկարա քաղաքները, իսկ Թուրքիոյ զինուոր: Մ. Տանէվ իր համրաւեալ ճառով ըսաւ թէ տէրութիւնները կ'ուզեն Պոլիսը Թուրքիոյ թողուլ Տարտանէլով ու Մարմարայի բոլոր ափերով, սակայն Մուրադը-Ռոստոսթո երկաթուղին պիտի ապահովէ Պուլկարիոյ առեւտրական բոլոր շահերը Անատոլիի հետ:

Հ. Ե. Ռ. Ա. Գ. Բ. Ա. Լ. Ո. Ի. Բ. Ե. Բ.

Փեքլուպուրիի դեսպանաւորը. Ամսոյս 7ին ընդունուեցաւ Երրեակ Չինակցութեան առաջարկը, որ է Սիրիսարէն Բումանիոյ թողուլ հաւուցման փոխարէն: 8ին Մ. Տանէվ Սիրիսարէ գնաց և մեծ ճառով մը առոր նախապատրաստեց բնակչութիւնը: 12ին ժողովը վերջացուց իր աշխատութիւնը և բոլորեցաւ թէ Բումանիա ընդունած է անոր վճիռը: Ըստ Թաւի մէկ թղթակցին, այդ վճիռն է կամ Սիրիսարէ քաղաքը և քաղաքէն դուրս 3-4 հզով տարածութեամբ գետին մը Բումանիոյ թողուլ և սահմանադրի ուրիշ փոփոխում չենել, կամ այդ քաղաքը չտալ և Բումանիոյ կողմ

միտուող Պուլիար եռանկիւնն ուղղել և ծովէ դերեայ սահմանը քիչ մը վար բերել։ Կը կարծուի թէ Բուսմանիս առաջինը պիտի ընարէ։

Լոկոսոնի դեպքով Կ'ըսուի թէ այս ժողովը վճառպէս սրոյած է Յունաստանի թուղու Միտիլիի և Բիոս կղզիները և թէ անցեալ ուրբաթ լրջօրէն ի նկատ առաւ դէպ ի Պուլիս Պուլիարահան արշաւանքի մը պատահականութիւնը և զբաղեցաւ այն միջոցներով զորս պէտք է ձեռք առնել այդ առիթով։ Սըր էտ. Կրէյ գիւղ զնաց և Լոնտոնի Ֆրանսական զեապանը փարիզ։ Երկուշաբթի զեապանաժողովը վերտօն գումարեցաւ և վերաքննեց Ալպանիոյ հիւսիսային և հիւսիսարեւելեան սահմանները ու որոշեց քարտէսը զրկել անմիջապէս Պեկերաս և Չէթինէ։

Ռուսիոյ Արաւքին գործերու նախարարութիւնը, ի պաշտպանութիւն իր Պալքանեան քաղաքականութեան, պատճառարանեալ զեղեցիկ զեկոյց մը հրատարակեց որ չառ լաւ տպաւորութիւն ըրաւ Եւրոպեան մայրաքաղաքներու մէջ։ Ալպանիոյ հիւսիսային և հիւսիսարեւելեան սահմանագիծը Ալբիականէ կ'սկսի և Պոյանայի հետեւելով կ'ուղղուի դէպ Շքոտարա յի լիճը, ապա դէպ ի Փլավա և Տրինի ձախին հետեւելով կը յանգի Օլորիտայի լիճը։ Ասով կոչ թի և Կրուտի ցեղերը և Թարապուշ բլուրը Մոնթենեկրօի կը մնան և Քաթթրաթիները, Դէմէնթիները, Էն. Ալպանիոյ։ — Ֆրանսայի Նախագահը իր մայրը կորսնցուց և երեք ամիս սուգ պիտի պահէ։ — Պաղը ծանր հիւանդ է։ — Կիրակի մահաւորածի մը կենթարկուեցաւ Սպանիոյ դեսպար թագաւորը և անյիւստ աղատեցաւ։

— 1330500000 —

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Հաշտութեան բանակցութիւններու համար վերջնական պատուիրակ որոշուեցան Հազդը փաշա, Բէյիտ փաշա և Հոռոմի դեսպան Նապի պէյ, որոնց պիտի ընկերանան երկու կարող սուլայ, Փարիզի Տնտեսական յանձնաժողովին համար ալ Մր. Բրոֆերտ, Շափիտ և Նաիլ պէյերը և Պետրոս Հալաճեան էֆ., որոնց պիտի ընկերանան իբրեւ մասնագէտ օգնականներ Հրանդ Ապրօ, Մուխթար և Մուսֆիֆադ պէյերը։ — Շքոտարայի Օսմ. հրամանատարին

հրամայուեցաւ պաշարողներու հրամանատարին հետ համաձայնել ևս և հարուածել կամ հալածել զանոնք, եթէ տեղին է քաջաւիլ, ինչպէս խոստացած է Սերպիա մեծ տէրութիւններուն։

Մամուլը վերափոխութիւնը կը զեկուցանէ թէ երկուշաբթի երդնկայի մէջ Սարգիս Գաղանձեանի տունը սոսկալի պայթիւնով մը օգնելով է, և աւերակոյտին տակ զոհուած են տանուէր Սարգիսի, զինեպան Գարեգինի և Միսաքեան Տիգրանի զիակները, վիրաւոր տանաիրուհին, ուժանակ, պատրուգաւոր պոմպաներ և հրազէններ։ Անմիջապէս քննութեան ձեռնարկուած և կարգապահական միջոցներ ձեռք առնուած են։ Պիթիւսի համար ալ զեկոյց թէ քանի մը Հայեր ձերբակալուած են իրբեւ ուղանի։

Չգանձուած թէմէթիւի վրայ աւելցուած 20 առհարկերը, ինքնին պատժի բնոյթ ունենալով, պատերազմական տուրքի ենթակայ է։ — Քաղաքապետական նոր օրէնք մը վաւերացուեցաւ, որու համաձայն վարձու չէնք կտուցանողները այսուհետեւ 50 ոսկինոց չէնք համար ձրի արտօնութիւն պիտի ստանան, սակայն 50-500 ոսկինոցի համար պիտի վճարեն հարկերն 1, 500-1,000նոցի համար 2, 1,000-10,000նոցի համար 2ուկէս, իսկ աւելի համար 3։ Շէնքին ցցուածքներուն համար ալ (պաշտօն, քիւ, Էն.) քառ. կանգունին հաշուով միանուազ տուրք մը պիտի վճարեն գեանին արժէքին սակով։ «Չէօի» և կաղի տուրքը կալուածատէրը պիտի ապստարեկան վարձքին հարկերն 1½ համեմատութեամբ, և այս տուրքին վրայ մէկ քառորդ պիտի բարդուի չորս տարի, 1330է սկսեալ, ի նպաստ Պուլոյ քարտէսին պատրաստութեան։

Ալէքիս Իարիս և Իմամ Եահեա հաշտութիւն կնքած են և կուտակալը դէպ Ասիր մեկնած է Իարիսը անոնկու համար։ — Պէյլուսի բարենորոգչական ակումբները փակուած են, իսկ առեւտրական գործադուր 3 օրէն վերջ դրած է։ — Տրապիզոնի Շալաղըր գիւղին մէջ անպատահող Պէլալ օղու Քիսմիլ ձերբակալուած է։ Այսքնի նահանգին զանազան կողմերը սարսուռիւն և չարագործութիւն շատցած են։ — Իզմիրի մէջ Տիկին Սոֆիանովուր 40,000 ոսկի նուիրած է տեղւոյն Յոյն վար-

ժարաններուն : — Բիէվի և Մոսքովայի մէջ Օսմ. զինաներու դէմ յարուցուած դժուարութիւնները վերացուած են չորսհիւ Օսմ. զեակաւորներու զինուորներուն :

Ա. Ի. Ե. Տ. Ա. Բ. Ե. Ր

Աւագ Հինգշաբթի ժամը 10ին (Բ. Ե.) յատուկ պաշտօն պիտի կատարուի Այնալը 25-մէի Սբ. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ և Սբ. Հաղորդութիւն պիտի ըլլայ ըստ սովորութեան : — Կիրակի Լանկայի հովիւ Վեր. Յ. Ա. ձեռնդրեալ անուանուող մայրաքաղաքի Ե. Բ. Ընկերակցութեան ժողովին, եւ կուս ու ազգու բանաստեղծութեամբ մը հաստատուող թէ բանաւոր է Աստուծոյ գոյութեան հաւատալ : — Վեր. Ա. Շմաւոնեան, որ անցեալ չարժուքանի մը օր անցուց Ստապաղար, հաւաքոյթի մը մէջ յատկապէս յանձնարարեց փութով վերակազմել Միացեալի տեղային մամանաձեղը որ կազմալուծուած է : Ներկայը սիրով խոստացան ամէն ճիշդ թափել այդ նպատակով : — Իզմիտի աւետարանիչ Վեր. Յ. Կարապետեան հովուական այցելութիւն տուած է Սապանաձայի Նոր Գիւղին, Թամըզիի, Սասկայի, Արմաշի և Գրեմըլարի : — Վեր. Կիրակոս խաչատուրեան, որ խորքերէի Միութեան որոշմամբ տարւոյն կէսը խորքերէի վարի թաղին պիտի քարոզէ, կէսն ալ գաշտի եկեղեցիները և ուրիշ հետաւոր եկեղեցիներ պիտի հովուէ, Դիւլի վերջերը այցելած է Շէյխնաճի և Ուլուխօպա գիւղերը և 6 քոյր ու եղբայր մը ընդունած է եկեղեցին, նաեւ մկրտութիւններ կատարած : — Չեմնաւո իշխանութեան կողմէ կը գրուի Ազգայնականութեան թէ Կրթական նախարարութեան կողմէ խոստացեալ կանոնադրին յատկապէս պատճառ ըլլալու չէ որ ժողովրդային զարթոյններու համար պաշտօնական արաւնոսթիւն չստացուի, վասն զի զինուորապետական զործողութիւններու պահուն այդպիսի արտօնութիւն չունեցող վարժարաններու ուսուցիչներուն վկայականները պիտի չվաւերացուին, մինչ արաւնոսթիւն ունեցողներու ուսուցիչները, երբ երկրորդական և բարձր վարժարաններէ վերջեալ և նախապէս Կրթ. նախարարութեան ներկայացուած են, ըստ օրինի պիտի օգտուին զինուորապետութեան յետաձգման տրամադրութեանէն : — Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ Պարսկական Բարձր. Վարժարանի չրջանաւարաններէն Պոսեցի տիար Կարապետ Կարապետեան անցեալները բժշկական վկայական առած է Շիքախի համալսարանէն : — Օրտուի ազգայնական Երանոս աղա Տէր առա-

ջեղեան Մարտ 27ին մեռած է 58 տարեկան : Հետեւեալ օր մարմինը տան կարգէն ետեւերու պատուելիի, երկու քահանայի, ազգային ձայնաւորներու, երկու օրիորդներու և պատկաշիւներու առաջնորդութեամբ ու ահազին թափօրով փոխադրուած է տեղւոյն Յոյն Աւետ. եկեղեցին և Հայերէն ու Թուրքերէն դամբանաւանդներ խօսուած են : Մեր տեղեկատուն կը յարէ թէ հանդուցեալը շատ յարգելի ու ազգեցիկ մարդ էր, ինքնօգնութեամբ յառաջացած : Յոյս կը յայտնէ որ անոր այրին ու դուստրը պիտի չզլանան ընկել ինչ որ հանդուցեալը կը խորհէր ընկել ի նպատակ տեղւոյն մատարան ու զարթոյն չի նստութեան :

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. ժողովը անցեալ ուրբաթ զբաղեցաւ 17 թիւ լրտեսին խնդրով : Վիճարանութեան ընթացքին հաստատուեցաւ լրտեսին գոյութիւնը, բայց դեռ եղբակցութիւնը անորոշ կը մնայ, քանի որ ժամանակ չկուս բանաձեւերը քուէի գնելու : — Կրօն. ժողովը որոշեց զրիւ ձեռնհաս իշխանութեան թէ մայրաքաղաքի 40 եկեղեցիներուն համար 246 դպրիւն հարկ է : — Խառն ժողովը որոշեց սկզբունքներու այն հիմնադրել, որով Ազգ. Որբանոցի 113 որբեր պիտի փոխադրուին Շիշլի Գարա-կէօղեան արհեստանոց-որբանոցը, որբուհիներն ալ պիտի յանձնուին տեղւոյն Տիկնանց Ընկերութեան խնամքին : Խնամակալութեան կազմութեան ձեռնարկուած է : — Գրիգորիոս Ծ. Վրդ. Պալաքեան, Կրօն. ժողովի կողմէ պատուիրակի և Կիլիկիան ինչ ինչ առկա խնդիրներու քննիչի հանգամանքով երկուշաբթի Առաջաւորեցաւ : — Պուլիարիոյ Զարը ամսոյս 6ին Ռոտոսիօ գաղաւթ է Զօր. Սալովի հետ և տեղւոյն հնութիւններէն դատ այցելած է Հայոց եկեղեցին և աղքատներու նուէր տուած : — Օսմ. 856 զերի սղաներ (2ր Հայ) Շուսնուցի հարկաւորեալ Պոյաճեանի առաջնորդութեամբ խորհեցէ Ֆիրիպէ ժամանած են, և լեզուադէտ Պուլիար զինուորներ Պուլիարահայ Կարապետ վարդապետեանի հրամանին տակ թարգմանի պաշտօն վարած են անոնց քով : — Եգիպտահայ Գ. Եղեմեանի աղաբաղը ազգին փոխանցուած է օրինապէս և վարձքն ալ (1,000 ոսկի) յանձնուած, որով ընդունակ որբեր բարձր կրթութիւն պիտի ստանան Եւրոպայի մէջ :

ՎԵՇԵՆԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Մահմուտ Փաշա, Բիւրքէի խան, Նո. 32-34

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇՈՊԵՆԱԽԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Թիւ 19-20, Խիւսալիւնսկիւս Խան-Ղաշարիս

Գործակալութիւնս նոր եւ մասնաւոր կարգադրութեան մը համաձայն, ԿԱՆՆԻՅԻ և ԱՊԼԻՆԻ թիւքէթներ կուտայ զիւրմատելիլ զիներով, թէ՛ Հիւս. Ամերիկայի և թէ՛ Հարաւ. Ամերիկայի համար, հետեւեալ տիւղերահոյակ շողենաւային հսկայ Ընկերութեանց վրայ:

Թրիէսթէն և Լիվրփուլէն մեկնող «CUNARD LINE»-ով, Նաթիօլէն մեկնող «WHITE STAR» և «ANCHOR LINE»-ով, Մառսէյէն և Հալլէն մեկնող «FRENCH LINE» և «FABRE LINE»-ով, Իսկ Թրիէսթէ-Անվէրս «RED STAR LINE»-ով: Գանատա ճամբորդողներու մեծ զիւրութիւններ և գործի հալթայթում պաշտօնաւորներ:

Գործակալութիւնս կուտայ նաեւ Միացեալ Նահանգներու և Գանատայի երկաթուղիի օտիւժներու տոմսակներ զեղչեալ գիներով:

Պոլսէն մեկնումներ կ'ըլլան Հինգշաբթի և Ուրբաթ օրեր:

Ճամբորդներու ջերմապէս կը յանձնարարուի տոմսակ գնելէ առաջ զիմել մեղ և իմանալ մեր պայմանները: — Ընտանիքով ճամբորդողներու մասնաւոր հոգատարութիւն:

Յ. Գ. Նամակով զիմողներ պէտք է 40 փարանոց դրոշմ ներկալին. թղթակցութիւնք ամէն լեզուով:

26—1

ԱՐԵՎԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ Ի ՊՐՈԽՍԱ

Մարտի մէջ ընդունուած են հետեւեալ գումարներն, որոց համար խորին շնորհակալութիւն կը մատուցանենք իւրաքանչիւր բարեբարոյի:

Վեր. Յ. Կարապետեան 20, Վեր. Յ. Տէր Գառնօրեան 108, Յ. Պալթեան էֆ. 31½ վաճառեալ մեր հրատարակութիւններէ, Վեր. Հ. Աշճեան 276, որոյ 50ը Յ. Տօնապետեան էֆ. Յ. Ֆրէնկեան էֆ. 108, Վեր. Լ. Ս. Բրօֆօրս 189: Ա. Ս. Իւթիւճեան էֆ. 120, Փրօֆ. Յ. Ճէճիլեան 108, Պատ. Գառնիկեան 80, որոյ 20ը Գեր. Տ. Ստեփաննոս Արքեպիսկոպոս Յովակիմեան, 20 և Յ. Ճիւղաւորեան էֆ. Վեր. Գ. Տէմիրճեան Մարտիան 312, որոյ 20ը Փրօֆ. Մանիսաճեան էֆ., 15ը Յ. Տիւրքեան էֆ. 15ը Գ. Փալազեան էֆ. և

20ը Տիւ. Վ. Յ. Պետրոսեան և 180ը Եկեղեցւոյ պնակէն, վաճառումէ 12, Բիրեօս Թոմարտա 100, Վեր. Կ. Յարութիւնեան 60 Տիւ. Ս. Մարգարեան 20, Մ. Աստուրեան էֆ. 87½, որոյ 5ը Լնդարէ գրաւթ միւլթէթ թիւք Յ. Աւետիսեան էֆ. 5ը Էդաճի Ս. Քիչեան էֆ., 5ը տավալէքիլի Ա. Ենուլքէֆ., 5ը Նաֆաա զօնտիւքթօրի Մ. Աստուրեան էֆ., 5ը Նաֆաա թէքճեման, Աճէմեան էֆ., 5ը Յ. Իսկիւսեան էֆ. Պալթեմապօլլուեան 20. Օրաուի Յոյն Ա. Եկեղեցիք 270, Վեր. Յ. Յակօրեան 60. Մուրատեան էֆ. Ֆարգին 150 մեր հրատարակեալ վաճառումէն. Վեր. Մ. Յ. Մըլիքեան 162, որոյ 54ը Օր. Վ. Արդումեան և ձեռք և 40 Թալատի եկեղեցիքն պնակէ, Ս. Չիլէքեան էֆ. 108, որոյ 88ը Վեր. Կ. Ս. Պէնիկեանի ձեռք, սապէս, Տալեան Մ. Ս. Երեմեան էֆ., Յ. Պայքնաւորեան էֆ., Գ. Երեմեան էֆ., Տօնիկեան էֆ., Ն. Իբրանեան էֆ., Յ. Մարեան էֆ., Ն. Թահմիլեան էֆ. Գ. Իփէքեան էֆ., Մ. Փալանճեան էֆ. Հաճի Յակօր էֆ. 10 և Գ. Խըրմեան էֆ. Օրոյ. 23:

(Շարունակելի)

ՀԱՅ ԱՎԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՊԱՇՏԱՍՈՒՆԻՐ

ԿԻՐԱԿԻ, ԱՊՐԻԼ 20

ԲԵՐԱ. — Այնալը Չէլմէ. Սր. Երրորդութիւն եկեղեցի. ժամ 10 (Ը. Ե.) Վեր. Ա. Պ. Շնտրունեան:

ԿԵՏԻԿ ՓԱՇԱ. — Ամերիկեան վարժարանի եկեղեցի. ժամ 10, (Ը. Ե.) Վեր. Յ. Ա. Ճեհիգեան:

ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՌԻՍ. — Ֆինճանճըլար Եօղուշ Էմմանուէլ եկեղեցի. ժամ 10.30 (Ը. Ե.) Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան:

ՍԿԻՏԱՐ. — Ամերիկեան Գոլէճի մասնաւոր. ժամ 10 (Ը. Ե.) Տիւր Սաւոնէյ Վարժարան:

ՊՕՅԱՃԸ ԴԻԻԼ. — Կոստիկեան բնակարան. ժամ 4 (Ը. Ե.) Վեր. Մր. Զ. Բիկղ:

Ե. Բ. ԸՆԴԵՐԱՆՅՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՒՄ ԳԱՓՈՒ. — Անդիլիան վարժարան Միլլըն Հաուս. ժամ 3.45 (Ը. Ե.) Արշակի եկեղեցւոյ մէջ, «Ամերիկեան միսիոնարութիւնը ինչ զեր» ունեցաւ մեր ազգին զարգացման մէջ: